ДИТЯЧА БІБЛІЯ

Подорож по Старому Заповіту

УДК 27-23(02.053.2)
Ф83

Франк П.
Ф83 Дитяча Біблія. Подорож по Старому Заповіту / Переклад з російської. — К. : Світло на Сході, 2022. — 672 с.
Видання шосте.
ISBN 978-617-7554-37-9

УДК 27-23(02.053.2)

Вид. № 02.301
ISBN 978-617-7554-37-9 (Укр.)
ISBN 978-3-944772-91-2 (Нім.)

© 1984 Lion Publishing, England.
© 1988 «Свет на Востоке».
© 2022 «Світло на Сході»,
укр. переклад.

Пенні Франк

Художники
Тоні Морріс і Джон Хайсом

ДИТЯЧА БІБЛІЯ

Подорож по Старому Заповіту

СВІТЛО НА СХОДІ

Дорогий друже!

У цій книзі ти знайдеш цікаві розповіді про події, які описано у Старому Заповіті – першій частині Біблії, що містить дуже багато різних історій. Немає книги мудрішої та важливішої за цю. Деякі біблійні історії ми переказали в наших оповіданнях, ще й проілюстрували їх, аби легше уявити, як усе було спочатку, у глибокій давнині.

Прочитавши цю книжку, ти дізнаєшся про створення світу й перших людей, про праведного Ноя та його нащадків, про всесвітній потоп і життя на Землі після нього та багато-багато іншого.

Ми молимося, щоб Господь благословив тебе під час читання цих розповідей.

СТВОРЕННЯ СВІТУ

На початку Бог створив небо та землю. Земля була зовсім порожньою, і на ній було дуже темно. Але Бог знав, що Своєю могутністю може зробити землю надзвичайно красивою.

Бог створив світло, а потім відділив його від темряви. І назвав Бог світло днем, а темряву назвав ніччю.

І побачив Бог, що це добре.

Усю землю вкривала вода. Бог вирішив з однієї частини води зробити хмари, а іншу частину залишив на землі.

І створив Бог для хмар небо. Частину води Він помістив у хмари. Коли хмари збираються докупи, з них ллється дощ[1].

І побачив Бог, що це добре.

[1] Господь від початку задумав і створив таке явище як дощ. Але спершу на землі був такий клімат, що не потребував опадів, аби зрошувати ґрунт і рослини. Уперше в Біблії дощ згадано в історії про Ноя та потоп, про що йтиметься далі. – *Прим. ред.*

Іншу частину води Бог зібрав у моря, озера й річки.

Вода була дивовижною. Світло відбивалося на її поверхні. Піняві хвилі накочувалися на берег.

У деяких місцях хвилі з гуркотом розбивалися об скелі та дрібними бризками розліталися в повітрі. Тепер були і суходіл, і моря.

І побачив Бог, що це добре.

Бог укрив суходіл усілякими рослинами.

З маленьких зелених паростків виросло колосся, яке з часом налилося золотавим зерном.

Дерева вкрилися дивовижним рожевим і білим цвітом.

«Це дуже добре! – сказав Господь Бог. – Незабаром дозріють фрукти й горіхи, і їх можна їсти».

Яскраві зелені листочки ліан обвивали дерева. В повітрі линули пахощі квітів. «Земля буде неймовірною», – промовив Бог.

Могутні стовбури дубів укрилися шкарубкою корою. Папороть розпустила своє листя.

І побачив Бог, що це добре.

Бог знав, що рослинам потрібні світло й тепло. І Він створив сонце, щоб воно світило й зігрівало землю.

«Сонце зробить рослини міцними, і вони будуть рости й зеленіти», – сказав Бог.

Бог хотів створити й таких звірів, які вдень, коли сяє сонечко, спатимуть, а вночі – чатуватимуть. Вони теж потребують світла, але не такого яскравого, як сонце. Тому Бог створив місяць і зорі.

І побачив Бог, що це добре.

І побачив Бог, як морські хвилі билися об берег. Яскраве сонце відображалося у воді.

«Тут добре жити, – вирішив Бог. –
Я створю риб, які могли б мешкати у воді,
та птахів з яскравим м’яким пір’ям, які б
літали в повітрі».

І сталося за словом Його. І побачив Бог,
що це добре.

«Тепер Я створю безліч крихітних створінь: комах, мурашок і дзизкучих бджіл, – сказав Бог, – а також великих звірів, як-от слона й носорога.

Деякі тварини будуть дуже повільно пересуватися, ось як цей лінивець. А інші – напрочуд швидко, наприклад, як плямистий гепард. Я створю звірів різних видів».

І сталося за словом Його. І побачив Бог, що це добре.

Деяких звірів Бог створив із м’яким хутром, а інших укрив міцним панциром.

Мавп Він створив із довгими хвостами, щоб їм легше було стрибати з дерева на дерево. А сов – із великими очима, щоб вони могли краще бачити в темряві.

Кожна тварина у воді, в повітрі й на суші була прекрасною та досконалою. Бог дивився на них і тішився.

І побачив Бог, що все, що Він створив, добре.

І ось, нарешті, земля була готова. «Тепер Я створю людей, аби вони жили на землі й раділи всьому її багатству», – сказав Бог. І Він створив чоловіка й жінку.

І побачив Бог, що це добре.

«Вони матимуть дітей і дбатимуть про Мою землю та доглядатимуть її», – промовив Бог.

І назвав Господь чоловіка Адамом, а Адам жінку назвав Євою. І Бог полюбив Адама та Єву й тішився, дивлячись на них.

Бог показав Адаму та Єві всіх звірів і всі рослини, яких Він створив, аби люди раділи разом із Ним. «Дякуємо Тобі, Творцю, – сказали Адам і Єва. – Твоя земля прекрасна!»

Бог подивився на землю і промовив: «Так, земля прекрасна. Тепер Я можу відпочивати й радіти Своєму творінню».

І Бог відпочивав від трудів Своїх і радів усьому, що Він створив.

Історію про створення світу
ти можеш прочитати у книзі
Буття, в першому розділі.

АДАМ І ЄВА

У перші дні після створення світу, коли земля була ще новою, Бог гуляв по Своєму чудовому саду. Він радів звірам і птахам, яких створив. Але особливо тішився Бог, дивлячись на чоловіка та жінку, яких Він створив. Люди були Його друзями. Бог дуже їх любив. А звали їх Адам і Єва.

Бог доручив їм доглядати сад. І ввечері, коли на землю спускалися сутінки й повітря ставало прохолодним, люди розповідали Богу, чим займалися вдень.

Адам і Єва раділи прекрасному саду, який для них створив Бог. Вони доглядали за рослинами та зривали стиглі плоди.

Бог сказав Адаму та Єві, що цю землю створив для них, аби люди дбали про неї та насолоджувалися її красою. Адам дав назви всім звірам і птахам. Адам і Єва грали з ними, купалися в річці, а потім довго дивилися на хмари, що пливли небом.

Бог дозволив людям їсти плоди з усіх дерев, які Він щедро насадив, окрім плодів дерева, яке росло посеред саду.

Слухатися Бога виявилося легко, тому що в саду було вдосталь різних смачних і соковитих плодів.

Усі тварини любили Адама та Єву й не боялися їх. Але був у саду хитрий змій, який не любив людей і не радів із того, що вони дружили з Богом.

І ось одного разу хитрий змій підкрався до Єви і промовив: «Чому б тобі не скуштувати плоди того дерева, що росте посеред саду? Хіба Бог не сказав, що ви можете їсти все, що Він насадив?»

«Ми можемо їсти плоди всіх дерев, – відповідала Єва. – Тільки плоди з того дерева у жодному разі не повинні вживати, інакше помремо».

«Яка ж ти нерозумна, коли віриш цьому, – прошипів хитрий змій. – Ти не помреш! Та якщо з'їси хоч один плід із цього дерева, то станеш такою ж мудрою, як і Бог. Спробуй, і переконаєшся, що це правда».

Єва нерішуче повернулась і повільно рушила до дерева. Підійшовши, вона подивилася вгору.

Серед зеленого листя виднілися соковиті, стиглі плоди. Один плід висів зовсім низько, тож Єва змогла дотягнутися до нього рукою.

Жінка зірвала плід, піднесла до рота й відкусила. «Справді, дуже смачно», – промовила вона.

Хитрий змій сховався за кущем і звідти спостерігав за Євою.

Тим часом підійшов Адам і побачив, що Єва їсть плід забороненого дерева.

«Здається, цей плід смачніший за інші, скуштуй-но», – сказала Єва і простягнула йому плід. Адам теж відкусив.

Хитрий змій зловтішно посміхнувся. Аж раптом Адама та Єву заполонив страх. «О, якщо зараз прийде Бог, Він одразу помітить, що ми не послухалися Його. Сховаймося!» – вирішили люди.

Раніше Адам і Єва ніколи не ховалися від Бога, адже вони були Його друзями.

Увечері прийшов Бог і, побачивши, що Адам і Єва Його не зустрічають, покликав: «Адаме! Єво! Чому ви сховалися? Чи не їли ви плоду з того дерева, що росте посеред саду?»

Адам і Єва нерішуче вийшли зі свого укриття.

«Навіщо ви їли з того дерева?» – запитав Бог. Адам, указавши на Єву, промовив: «Вона дала мені цей плід, і я їв».

«Навіщо ти це зробила?» – запитав Бог Єву. Вказавши на змія, Єва відповіла: «Він умовив мене».

«Я бажав, аби ви жили зі Мною в цьому саду завжди, але своїм непослухом ви зробили це неможливим, – сказав Бог. – Тепер повинні назавжди покинути Мій сад. Віднині вам доведеться виснажливо працювати, ви будете відчувати біль, пізнаєте, що таке втома і хвороби. І ви не зможете повернутися до цього саду. А коли ви постарієте, то помрете».

Так Адама та Єву було вигнано із саду. Бог зажурився, що люди не послухалися Його, й Він не міг їм довіряти. Адам і Єва теж були сильно засмучені тим, що не послухалися Бога.

Відтепер людям доводилося важко працювати в полі та на городі, щоб мати достатньо їжі. Людей дуже засмучувало, що звірі почали їх боятися.

Але найбільше Адам і Єва шкодували про втрачену дружбу з Богом.

Історію про гріхопадіння перших людей ти знайдеш у книзі Буття, у третьому розділі.

НОЙ І ВЕЛИКИЙ ПОТОП

Коли Бог створив світ, усе в ньому було пречудово. Але незабаром Бог побачив, що люди, які живуть на землі, припинили Його слухатися й чинили зло. Вони забули про справедливість, ворогували один з одним і більше не хотіли коритися Божій волі.

Господь розгнівався за злочини людей.

І сказав Бог: «Я покараю людей за те, що вони Мене більше не слухають. Я нашлю великий потоп, який знищить усе живе на землі й очистить її. І вона знову стане такою ж прекрасною, якою була під час створення світу. А потім на ній розпочнеться нове життя».

Але жив на землі один чоловік, який не чинив зла та слухався Бога. Він був доброю людиною, і Бог полюбив його. Звали чоловіка Ной.

І сказав Бог йому, що нашле на землю великий потоп і все загине. Врятуються тільки Ной і його сім’я.

«Ти маєш дещо зробити, – сказав Бог Ною. – Побудуй із дерева великий ковчег. У ньому ти врятуєшся, коли Я нашлю на землю потоп».

І Бог пояснив Ною, як потрібно будувати ковчег. У ньому має бути багато відділень, також дах і вікно, а з одного боку – двері. Ковчег потрібно добре осмолити зсередини та зовні, щоб не просочилася вода.

І Ной почав будувати ковчег. Чоловік ніколи не будував нічого подібного, та Бог пояснив, яким має бути судно, і Ной робив усе за Його вказівками.

Коли ковчег був готовий, Ной і вся його сім'я ввійшли всередину. Бог сказав Ною: «Ти маєш узяти із собою в ковчег від кожного звіра та пташини по одній парі, щоб урятувати їх. І ти повинен дбати про них, поки вони будуть із тобою в ковчегу. Заготуй для себе і для них вдосталь їжі».

І Ной зі своєю родиною взяли до ковчега від кожного звіра та від кожної пташини по одній парі й розмістили їх так, аби всім було зручно і для всіх було достатньо їжі.

Коли все було зроблено по слову Бога, Господь Сам зачинив двері ковчега.

Усі люди, що жили в непослуху Богові, залишилися зовні.

І наслав Бог на землю сильний дощ. Поступово він перетворився на бурю і повінь, злива з жахливим гуркотом торохкотіла по даху ковчега. А дощ усе лив і лив.

Вода вкрила всю землю, підняла ковчег, і він поплив.

Дощ безперестанно лив багато днів. Звірі хотіли вирватися назовні й побігати на волі. Сини Ноя мріяли знову жити у справжньому будинку. Але Ной сказав: «Ви повинні мати терпіння і чекати».

Минуло багато днів, і нарешті дощ припинився. Вода до цього часу піднялася так високо, що покрила навіть вершини гір. Повіяв вітер, і ковчег поплив по воді.

Вітер дув дедалі сильніше, тож вода поступово почала спадати.

Одного разу Ной і його сімейство вдалині побачили верхівки гір, які визирали з води.

Нарешті ковчег зупинився на горі. Великий потоп скінчився.

Ной сказав: «Птахи повинні розім’яти свої крила. Випущу я з ковчега ворона». Чорноперий полетів, але незабаром повернувся. Потім Ной випустив із ковчега голуба. Однак і голуб невдовзі повернувся, бо не знайшов сухого місця для приземлення.

За тиждень Ной знову випустив голуба з ковчега. І голуб знайшов дерево, що ледь з’явилося з води. Він зірвав із дерева гілочку та в дзьобі приніс її до ковчега. Це був знак, що вода сходить із землі.

Ной із вдячністю промовив: «Бог здійснив Свою обіцянку. Незабаром земля зовсім висохне, й на ній знову можна буде жити. Я ще раз випущу голуба, і птах знайде собі місце для житла».

Із цими словами він випустив голуба з ковчега. Голуб полетів і більше не повернувся. Так Ной зрозумів, що вода зійшла, а земля висохла.

І сказав Бог до Ноя: «Ось Моя земля знову готова для вас. Вийди з ковчега зі своєю сім’єю та виведи із собою всіх звірів і птахів».

Ной, його дружина і троє синів зі своїми дружинами вийшли з ковчега й раділи землі та свіжому повітрю.

Вони всі разом хвалили й величали Господа за порятунок від потопу та дякували за прекрасну землю, яку Бог їм дарував.

«Мені шкода, що Я змушений був наслати потоп на землю та винищити людей і безліч інших творінь, – промовив Бог. – Я хочу, щоб ви були щасливі та задоволені на Моїй землі!»

Усі поглянули на небо й побачили барвисту веселку.

«Щоразу, коли ви побачите веселку на небі, – сказав Бог, – пам’ятайте, що Я обіцяю вам ніколи більше не вражати водою все живе на землі».

Історію про потоп ти
знайдеш у книзі Буття,
в розділах 6–9.

АВРААМ – ДРУГ БОГА

Авраам і його дружина Сарра жили в місті Ур, у країні Вавилонській. Одного разу Бог сказав Аврааму, щоб він покинув Вавилон і пішов до іншої країни. Цю країну Бог хотів дати Аврааму та його нащадкам.

Авраам і Сарра не мали дітей, але Бог сказав чоловікові: «Я дам цю нову країну тобі, твоїм дітям і дітям твоїх дітей. Ви будете Моїм народом». І хоча Авраам був у літах, але повірив обіцянці Бога, що він і Сарра матимуть дітей.

Тоді Авраам із Саррою стали лагодитися в дорогу. Вони взяли із собою одяг і їжу, попрощалися з друзями й вирушили в путь.

Де розташовувалася ця країна, Авраам і Сарра не знали та й мапи не мали. Дорогу їм указував Бог. Шлях був дуже довгим і виснажливим. Уночі люди спали в наметі, а на світанку продовжували свій шлях усе далі й далі, через різні країни.

Авраам і Сарра були вже похилого віку, а дітей вони досі не мали. І ось одного разу Бог сказав Аврааму: «Чи можеш ти полічити піщинки на дорозі або зірки на небі? То знай, що настане день, коли ти матимеш стільки нащадків, що їх неможливо буде порахувати».

І Авраам повірив Богові.

Нарешті після довгого й виснажливого шляху вони дісталися нової країни. Там не було будинків, де б вони могли мешкати, тому нап’яли намет і почали в ньому жити.

Одного разу Авраам побачив трьох подорожніх, які наближалися до його намету. «Заходьте до нас і відпочиньте, – запросив їх Авраам. – Ми дамо вам хліб, і ви трохи підживитеся».

«Із задоволенням, – відповідали мандрівники. – Ми принесли тобі радісну звістку: твоя дружина Сарра народить сина».

Сарра, почувши їхні слова, розсміялася. «Пізно, – подумала вона, – ми вже надто старі».

Бог послав цих подорожніх, аби потішити Авраама й Сарру, та Йому було боляче, що жінка їм не повірила. Але незабаром Сарра переконалася в тому, що гості сказали правду та її заповітне бажання здійсниться.

«Бог усе може», – сказала вона.

Авраам і Сарра були дуже щасливими, коли народився їхній син. Вони назвали хлопчика Ісаком. Бог виконав Свою обіцянку.

Авраам і Сарра дуже любили Ісака. Часто, сидячи біля багаття, вони спостерігали за його забавками.

Минали роки. Ісак зростав здоровим і сильним хлопчиком. Батьки дуже тішилися з нього й дякували Богу, що Він виконав обіцяне.

Бог дав Аврааму нову батьківщину й подарував нащадка, якого Авраам дуже полюбив.

І Бог любив Авраама. А як щодо Авраама? Чи довіряв він Богу так само, як і раніше?

Бог вирішив випробувати віру Авраама.

Одного разу Він сказав йому: «Візьми свого сина, якого ти любиш, і зійди на гору Моріа. Я хочу, щоб ти приніс Мені у жертву Ісака».

Бідолашний Авраам! Як йому хотілося довести свою любов Господу якимось іншим чином!

Але чоловік був покірний Богу й виконав Його волю. Авраам узяв із собою дрова, ніж і зійшов з Ісаком на гору.

Ісак знав, що складені камені з купою дров зверху – це жертовник, на якому здійснюють цілопалення Богу.

«Що ми принесемо в жертву Богу, щоб показати Йому нашу любов?» – запитав він батька.

Авраам був дуже сумним, але він відповів Ісаку: «Ми маємо довіряти Богу й вірити, що Він Сам приготує Собі жертву».

Бог не хотів смерті Ісака. Він не прагнув зробити нещасними Авраама й Сарру. Але хотів випробувати віру Авраама та його послух.

Зв’язавши Ісака, Авраам поклав сина на жертовник. Узявши ножа, чоловік нахилився над хлопцем, але цієї миті пролунав голос Бога: «Зупинись, Аврааме! Не чіпай сина! Візьми барана, який заплутався в кущах, і принеси його в жертву замість Ісака».

Тепер Бог переконався в тому, що Авраам повністю довіряв Йому і був покірний Його волі. Авраам та Ісак були щасливими. Вони щиро дякували Богові.

Спускаючись із гори, батько із сином іще довго обговорювали цю ситуацію та щиро раділи, бо вони довіряли Богу й були слухняні Йому.

Господь Бог здійснив Свою обіцянку, й потомство Авраама, через Ісака і його дітей, стало незліченним народом.

Історію з життя Авраама
ти знайдеш у книзі Буття,
в розділі 22.

ІСАК І РЕВЕКА

Авраам і Сарра жили зі своїм сином Ісаком у країні Ханаан. Багато років тому Бог обіцяв, що Авраам зі своєю сім'єю житиме в цьому краї. Тепер воно так і було: люди жили тут і були всім задоволені. Вони довіряли Богу й любили Його. Знали, що Бог піклується про них.

Йшли роки. Дружина Авраама, Сарра, померла. Та й сам Авраам був уже дуже старим. Тоді Авраам вирішив: «Я повинен подбати, щоб моєму синові Ісаку дісталася гідна дружина. Не хочу, щоб він залишився зовсім один, коли я помру».

Авраам знав, що Ісак має взяти собі дружину зі свого народу. Але вони жили в іншій землі, далеко від рідного краю.

Тоді Авраам вирішив послати вірного слугу на свою батьківщину. Той мав знайти там Ісакові дружину.

Авраам покликав до себе слугу. Це був добрий чоловік. Довгі роки він віддано служив Аврааму.

«Тобі я довіряю більше за всіх, – сказав Авраам слузі. – Пообіцяй піти у країну, де живе мій народ, і там з цього народу знайти Ісакові дружину».

Слуга задумався. «Як я зможу переконати дівчину піти зі мною?» – запитав він.

«Бог покаже тобі, що маєш учинити», – відповів Авраам.

І слуга вирушив у далеку путь. Пил застеляв йому очі, стояла нестерпна спека. Дорога була важкою та виснажливою.

Слуга взяв із собою десять верблюдів і багато подарунків зі щирого золота, щоб родичі нареченої могли переконатися, що чоловік, який шукає собі дружину, – багатий.

Нарешті слуга підійшов до міста, де колись мешкав Авраам, і зупинився біля колодязя, щоб перепочити в тіні дерев.

Слуга звернувся до Бога з молитвою: «Господи, Боже Авраама, допоможи мені. Покажи, кого Ти обрав за дружину Ісакові. До криниці по воду приходять дівчата. В однієї з них я попрошу напитися. Якщо дівчина дасть мені води та запропонує напоїти й верблюдів, то знатиму: саме її Ти обрав за дружину Ісакові».

Усі люди, що мешкали в місті, приходили до цієї криниці по воду.

Незабаром до колодязя підійшла красива дівчина. На плечі вона несла глечик.

«Дай мені, будь ласка, попити води», – попросив слуга.

«Прошу, – відповіла дівчина, – я і твоїм верблюдам дам напитися».

Слуга був щасливий. Він знайшов дружину Ісакові. Чоловік подарував їй золоті персні, які привіз із собою.

Дівчина сказала, що її звуть Ревека.

І слуга подякував Богові за те, що Він показав йому цю дівчину.

Тепер слуга Авраама повинен зустрітися з батьками дівчини й розповісти їм про все.

«Чи можу я десь переночувати?» – запитав він Ревеку.

«У нашому будинку місця багато, – відповіла дівчина. – Ходімо зі мною, я познайомлю тебе зі своїми батьками».

Слуга пішов із Ревекою. Усі були здивовані, коли дівчина з'явилася в домі з незнайомим чоловіком. Батьки побачили золоті персні на руках Ревеки, і слуга розповів їм, навіщо Авраам послав його до їхнього міста.

«Ми будемо сумувати, якщо вона піде з тобою, – говорили родичі. – Але Ревека сама має вирішити, як їй чинити».

«Я піду з ним і стану дружиною Ісака», – відповіла Ревека.

Наступного дня слуга з Ревекою вирушили у зворотну дорогу, до країни Ханаан. Дівчина взяла із собою свою служницю.

Коли подорожні після довгого шляху нарешті наблизилися до намету Авраама, назустріч їм вийшов Ісак. Побачивши Ревеку, він одразу закохався. Ісак був щасливий, що дівчина стане його дружиною.

«Ходімо, я познайомлю тебе зі своїм батьком і покажу, де ми будемо жити», – промовив до неї Ісак.

Ревека була дуже рада, що віднайшла в собі сміливість полишити батьківський дім і прийти до Ісака.

Ісак і Ревека були дуже щасливими, й Авраам теж радів, дивлячись на них.

Бог бачив, що Авраам довіряв Йому, тому допоміг знайти дружину Ісакові.

Історію про те, як Бог допоміг Аврааму знайти дружину для його сина Ісака, ти знайдеш у книзі Буття, в розділі 24.

ЯКІВ ТА ІСАВ

Ісак мешкав у країні Ханаан. Чоловік постарів, і зір притупився. Тому дружина Ревека доглядала за ним.

Ісак і Ревека мали двох синів-близнюків, Ісава та Якова, яких дуже любили.

Коли Ісав і Яків були ще дітьми, вони завжди гралися разом. Навколо шатра, де вони мешкали, простягалися луки, і хлопці мали багато простору для забавок.

Та коли хлопці підросли, в них з’явилися різні схильності.

«Ходімо зі мною на полювання», – пропонував Ісав Якову.

«Ні, дякую, я краще залишуся вдома», – відповідав Яків.

Ревека дужче любила Якова. Їй подобалося, що Яків часто був удома. І під час господарських клопотів вони часто спілкувалися.

Яків знав, що, хоч вони з братом близнюки, Ісав з'явився на світ першим, тож йому як первістку батько дасть особливе Боже благословення.

«Але ж це несправедливо», – скаржився Яків своїй матері.

Ісаку ж подобалося, що син Ісав розповідав йому про полювання і про все побачене: про високі пагорби та зелені луки, про прекрасний світ, якого Ісак уже не бачив, бо від старості втратив зір.

І ось одного разу, коли Ісав вирушив на полювання, Ревека покликала Якова.

«Швидко вдягни на себе одяг Ісава й піди до батька, – сказала вона. – Ми зробимо так, що батько дасть тобі особливе благословення до того, як Ісав повернеться».

Ісав мав дуже волохаті руки, тож для цілковитої схожості Ревека прив'язала до рук і плечей Якова шматки шкіри з шерстю. Тепер, якщо Ісак доторкнеться до молодшого сина, він здаватиметься таким самим волохатим, як Ісав. Яків узяв страву, що приготувала матір, та приніс своєму батькові. Ісак був сліпим, тому він поклав свої руки на плечі Якова, думаючи, що перед ним Ісав.

«Ти це, Ісаве?» – запитав Ісак.

«Так, батьку, це я», – відповів Яків, наслідуючи голос брата.

Тоді Ісак дав Якову особливе Боже благословення, призначене для старшого сина.

Яків і Ревека неабияк тішилися цьому. Вони знали, що благословення батька обіцяло Якову довге життя й успішність у всіх справах.

Нарешті Ісав повернувся з полювання. Він приготував страву з дичини, яку вполював, та приніс її батькові.

Поставивши страву, Ісав попросив тата дати йому Боже благословення. Тут Ісак зрозумів, що його надурили.

«Ти прийшов занадто пізно, мій сину», – сказав він Ісаву.

Ісав дуже розгнівався, коли дізнався про скоєне.

«Мій брат – обманщик! – закричав він. – Це я мав отримати особливе благословення. Прошу тебе, батьку, дай мені його!»

«Я не можу цього зробити, – сумно відповів Ісак. – Я дав благословення Якову й не можу забрати його».

«Я вб'ю його!» – знавіснів Ісав.

А Ревека, почувши погрози Ісава, вирішила відіслати Якова з дому, щоб брат його не вбив.

«Рушай у країну, де живе мій брат, і залишайся там, – порадила вона. – Я повідомлю, коли ти зможеш повернутися додому».

І Яків пішов до країни Харан, де жив його дядько, брат Ревеки. Його шлях був довгим.

Коли на землю опустилася ніч, Яків відчув утому. Хлопець ліг на землю, поклавши під голову гладенький камінь, і заснув.

І наснився Якову сон. Він побачив уві сні драбину, що сягала неба, якою підіймалися та спускалися янголи. І почув він голос:

«Я Бог Авраама й Ісака. Я буду з тобою завжди й допоможу тобі з миром повернутися додому».

Яків знав, що Бог не любить людських хитрощів, і сильно злякався. Але Господь пообіцяв Якову виконати обіцянку добробуту і процвітання, яку дав Аврааму та його роду.

Коли Яків прийшов до країни Харан, він знайшов там свого дядька Лавана. Яків почав працювати в нього і трудився багато років, тому що Лаван виявився ще більш хитрим, ніж він.

Яків старанно працював у країні Харан і зробився багатою людиною. Коли він став власником великих отар кіз та овець, то вирішив одружитися. Яків хотів узяти за дружину дочку Лавана – Рахіль, але той мав іще й старшу доньку Лію. Тож хитрий дядько влаштував так, що Якову довелося одружитися з Лією.

Ісав усе ще жив у землі Ханаан. Він сильно засмутився від того, що сталося, й почувався обманутим. Ісак і Ревека вже померли.

Ісав зі своєю сім’єю мешкав у великому шатрі й багато працював.

Він часто згадував Якова й думав: «Де тепер мій брат? Я б залюбки з ним побачився».

І ось Бог звелів Якову повернутися до Ханаану – краю, який Він обіцяв іще Авраамові.

Яків зібрав свою родину, всю свою худобу й вирушив у дорогу.

Але чоловік дуже боявся зустрічі зі своїм братом Ісавом.

«Дякую Тобі, Господи, за Твою любов до мене всі ці роки, – молився Яків. – І тепер не покинь мене, коли зустрінуся з братом Ісавом».

Аби пом’якшити гнів брата, Яків послав Ісаву отари овець і кіз у подарунок.

Але Ісав вибіг назустріч Якову. Він міцно обійняв і поцілував брата. Ісав радів, що Яків нарешті повернувся додому.

Бог допоміг Ісаву пробачити Якову й не гніватися на нього. Бог дотримав Своєї обіцянки – повернути Якова на батьківщину цілим і неушкодженим. І обидва брати знову стали друзями.

Цю історію ти знайдеш у книзі Буття, в розділах 27–33.

СНОВИДЕЦЬ ЙОСИП

Яків жив у землях Ханаану. Він був уже дуже старим. Дружина його померла, але Яків не почувався самотнім. Чоловік мав дванадцять синів.

Яків любив усіх своїх синів, але одного з них він любив найбільше. Звали його Йосип.

Брати заздрили Йосипу, тому що батько його дуже любив і балував. Одного разу Яків навіть подарував Йосипу гарний барвистий каптан.

Йосип розповідав батькові про все, що робили його брати, тому й не дивно, що ті не любили хлопця.

Одного разу Йосипу наснився незвичайний сон. Юнак уві сні бачив, як він зі своїми братами в’яже в полі снопи. І ось його сніп випростався та залишився стояти, а снопи братів уклонилися його снопу.

Коли Йосип розповів цей сон своїм братам, вони дуже розсердилися.

«Невже вважаєш, що ми будемо вклонятися тобі? – сердито запитали вони. – Ти що, глузуєш із нас?»

Іншим разом Йосипу наснилося, що він дивиться на небо й бачить там сонце, місяць та одинадцять зірок. І всі вони вклонилися йому.

Цього разу навіть батько розсердився, коли Йосип переповів йому свій сон. «Що за дурниці тобі сняться?!» – обурився він.

Відтоді брати ще більше зненавиділи Йосипа.

Яків був багатою людиною. Він мав великі отари овець і кіз, яким потрібна соковита зелена трава і свіжа вода. Тому пастухам доводилося відводити стада на далекі зелені луки.

Сини Якова йшли разом з отарами, щоб охороняти тварин. Часто їм доводилося довго блукати в пошуках зелених пасовищ.

А Йосип натомість завжди лишався вдома.

Одного разу сини Якова впродовж багатьох днів пасли отари далеко від дому. Тоді батько наказав Йосипу: «Іди та знайди своїх братів. Віднеси їм їжу й подивися, чи здорові вони та чи все в них добре».

Йосип вирушив у дорогу. Він ішов декілька днів. Брати вже здалеку побачили Йосипа й почали кепкувати. «Он іде великий сновидець!» – насміхалися вони.

А один із них промовив: «Мені набридли його сни. Та й прийшов він, напевно, тільки для того, щоб потім удома розповісти батькові, що ми тут робимо. Вб’ємо його!»

Інший сказав: «Краще киньмо його в цей висохлий колодязь». «Слушна думка», – підтримали брати.

Хлопці схопили Йосипа, зняли з нього барвистий каптан і кинули в колодязь.

Потім хлопці сіли і спокійно споживали їжу, яку їм приніс Йосип.

Раптом удалині вони побачили, як до них повільно наближається караван верблюдів. Це були торговці, що торували шлях до Єгипту.

«Знаєте що, – запропонував один із братів, – продаймо Йосипа цим людям. Торговці відвезуть його до Єгипту, й ми більше ніколи Йосипа не побачимо».

Сказано – зроблено. Брати витягли Йосипа з колодязя й покликали торговців. «Скільки ви заплатите нам за цього здорового, міцного юнака?» – запитали вони.

І брати продали Йосипа за двадцять срібних монет. Довго дивилися хлопці вслід торговцям. А Йосип, досі не усвідомлюючи, що трапилося, сумно йшов за караваном.

Потім брати вимазали каптан Йосипа кров'ю ягняти. Гарний барвистий каптан тепер мав моторошний вигляд.

Коли брати повернулися до батька, вони намагалися вдавати зажуру. «Поглянь, що ми знайшли, – сказали вони й показали батькові каптан. – Чи не Йосипове це вбрання?»

Побачивши каптан, Яків вигукнув: «Йосип мертвий! Точно, дикий звір розтерзав його!»

Яків, утративши улюбленого сина, дуже страждав. Однак інші його сини потайки тішилися, що позбулися Йосипа.

Але брати не знали, що Бог приготував для Йосипа важливе завдання, яке він повинен був виконати в Єгипті. Однак для цього Йосип мав ще багато чого навчитися.

Яків довго сумував. Він думав, що ніколи більше не побачить свого улюбленого сина. Він не знав, що на цьому історія не закінчилася.

Початок історії про життя Йосипа ти знайдеш у книзі Буття, в розділі 37.

ЙОСИП У ЄГИПТІ

Йосип жив у Єгипті. Але його батьківщиною лишалася країна Ханаан, де жили його батько Яків, який дуже любив Йосипа, та одинадцять братів.

Життя Йосипа виявилося дуже важким. У Ханаані юнак був улюбленцем свого батька. А тут, у Єгипті, він чужий. Люди тицяли на нього пальцем і казали: «Подивіться-но, відразу видно, що це чужинець».

У Ханаані Йосип мав що завгодно, бо його батько був багатієм.

А в Єгипті юнака продали в рабство одному заможному вельможі. Спочатку Йосип був його рабом. Але юнак так сумлінно виконував свою роботу, що невдовзі йому почали довіряти дедалі відповідальніші завдання. Так Йосип став управителем у домі цього вельможі.

Бог не забув Йосипа. Він був із ним, але бажав, аби юнак змінився. Господь не хотів, аби Йосип залишався розпещеним хлопчиком, який мимоволі ввів своїх братів у гріх.

Господь хотів, аби Йосип довіряв Йому і став таким, якого б поважали люди та на кого можна було б покластися.

Одного разу Йосипа кинули до в’язниці за злочин, якого він не скоював. Але й там Бог не залишав його.

В’язниця була страшною, темною та вологою. Наглядач тюрми побачив, як наполегливо працює Йосип, і поставив його старшим над іншими в’язнями.

Йосип потоваришував з ув’язненими. Якось двом із них наснилися дивовижні сни. Вони розповіли їх Йосипу.

«Бог допоможе мені зрозуміти, що означають ці сни», – сказав їм Йосип.

«Твій сон означає, що за три дні тебе звільнять, – повідомив Йосип одному. – Прошу тебе, не забудь тоді про мене й попроси, щоб мене теж звільнили».

Чоловік цей був чашником і підносив вино до столу фараона.

Минуло три дні. Чашника дійсно звільнили з в’язниці, і він знову став прислужувати фараону.

Минуло два роки, а Йосип досі перебував у в’язниці. Якось фараону наснився незвичайний сон, і ніхто не знав, що він означає. Аж тут чашник згадав про Йосипа. «Я знаю чоловіка, який може витлумачити твій сон, – повідомив він фараона. – Його Бог допомагає йому».

Фараон наказав привести Йосипа.

«Мені наснився дивний сон, – почав фараон, – і мій слуга сказав, що ти можеш його витлумачити».

«Мій Бог допоможе мені», – відповів Йосип.

Фараонові наснилося, ніби він стоїть на березі великої річки й бачить, як сім угодованих корів виходять із води та починають пастися.

Потім він побачив сім кістлявих, худих корів, які теж вийшли з води. Худі корови зжерли сім угодованих, але залишилися такими ж худими та кістлявими. І тут фараон прокинувся.

«Якби ж я знав, що означає цей сон!» – вигукнув фараон. Йосип відповів: «Бог хоче сповістити тобі, що сім років поспіль буде хороший урожай і по всій землі єгипетській пануватиме достаток. Ти маєш усі ці роки збирати надлишки зерна, бо потім настануть сім неврожайних років і люди голодуватимуть».

«Як добре, що Бог сповістив нам про це, – зрадів фараон. – Ми зробимо великі запаси зерна. Але нам потрібна мудра людина, яка б очолила цю справу. Я вирішив призначити тебе на цю посаду».

Так Йосип став другою людиною в Єгипті після фараона. В гарні врожайні роки чоловік збирав зерно в житниці.

А коли настали важкі неврожайні роки, люди приходили до Йосипа й купували в нього хліб.

Навіть з інших країн приходили люди, щоб купити хліб. І в землі Ханаан, де жили батько і брати Йосипа, теж настало лихоліття. Урожай був украй поганим, і люди почали голодувати.

Одного разу, коли Йосип був зайнятий у коморі із зерном, він побачив, що у двері входять його брати. Вони не впізнали Йосипа й навіть не припускали, що цей поважний пан, до якого прийшли по хліб, їхній рідний брат.

Йосип удав, ніби їх не знає. Він хотів перевірити, чи залишилися брати такими ж злими, як раніше.

Але коли Йосип переконався, що брати щиро розкаялися у своєму злочині проти нього, то зізнався, хто він. Брати сильно налякалися. Але Йосип заспокоїв їх: «Не бійтеся, ви ж бачите, що Бог не залишив мене. Ідіть додому і привезіть мого батька Якова. Я хочу, щоб ви всі жили зі мною в Єгипті, бо попереду ще п’ять голодних років».

Яків усі ці роки вважав, що Йосипа більше немає серед живих. Тож як він зрадів, коли знову побачив свого улюбленого сина живим і неушкодженим! Яків був щасливим, живучи в Єгипті.

Найбільше радів Яків із того, що Йосип став людиною, яку всі поважали та якій довіряли. Бог змінив Йосипа та його братів. Яків щиро дякував Богові за те, що Він був із Йосипом у Єгипті та зберіг його.

Історію про Йосипа в Єгипті
ти знайдеш у книзі Буття,
в розділах 39–50.

ПРИНЦЕСА ТА ДИТЯ

Багато ізраїльтян жило в Єгипті. Але Єгипет не став їхньою батьківщиною, а залишився чужою країною.

Єгиптяни ж боялися, що ізраїльський народ заволодіє їхнім краєм, і говорили: «Ізраїльтян стало тут забагато. Ще трохи, й увесь Єгипет належатиме їм».

І фараон, правитель єгипетський, боявся цього. «Треба щось робити, – сказав він одного разу. – Їх надто багато. Скоро вони стануть іще сильнішими та проженуть нас із нашої ж країни.

Зробімо їх нашими рабами. Виснажлива робота втомить їх, вони стануть слабкими й не зможуть із нами воювати».

І фараон примусив ізраїльтян виконувати найважчу роботу. Вони повинні були працювати з раннього ранку до пізнього вечора.

Ізраїльтяни виготовляли великі цеглини для зведення єгипетських міст або ж працювали на полях під палючим сонцем.

Незважаючи на те що доводилося важко працювати й вони сильно втомлювалися, ізраїльтяни все-таки були сильнішими від єгиптян. І ті дедалі більше їх боялися.

«Я знаю, як із ними впоратися, – сказав одного разу фараон. – Ми будемо вбивати всіх новонароджених хлопчиків, аби в майбутньому цей народ не мав молодих чоловіків, здатних воювати з нами».

І фараон віддав наказ по всій країні: «Усіх ізраїльських новонароджених хлопчиків треба вбити».

Ізраїльтяни дуже засмутилися.

І ось одна ізраїльтянка, в якої народився хлопчик, сказала своїй дочці Маріям: «Не допущу, щоб мого хлопчика вбили! Хочу, щоб він виріс великим, став сильним і розумним! Я так сильно його люблю».

Жінка сплела кошик, осмолила його, щоб не пропускав воду, поклала в нього малюка і сховала в очереті біля берега річки.

Її дочка Маріям сиділа на березі та наглядала за своїм братом.

Раптом дівчинка побачила дочку фараона, яка гуляла берегом річки. Разом із нею були її служниці.

Маріям сильно налякалася й не знала, що робити. Дівчинка не встигла заховати кошик в інше місце або покликати матір, бо принцеса була вже поруч.

«Що це?» – запитала принцеса, вказавши на кошик.

Служниці винесли кошик на берег, відкрили кришку й зазирнули всередину. Там лежало немовля.

Побачивши принцесу, маля всміхнулося та простягнуло до неї рученята.

«Який славний малюк! – сказала дочка фараона. – Це єврейський хлопчик. Якщо я знайду жінку, яка б доглядала за ним, то візьму його собі».

Маріям нерішуче наблизилася до них. «Я знаю одну жінку, яка змогла б доглядати немовля, – сказала вона. – Зараз збігаю й покличу її».

І Маріям побігла за своєю матір'ю. Дочка фараона не знала, що це мати немовляти.

«Прошу тебе, візьми це немовля й доглядай його, поки воно підросте, – наказала їй принцеса. – Потім я візьму його до себе в палац. Я даю йому ім'я – Мойсей».

Маріям та її мати були щасливими. Малюк знову був із ними! Ніхто не посміє його вбити, адже відтепер усі знали, що цей хлопчик належить дочці фараона.

Мойсей підріс, навчився ходити й розмовляти. Він був веселим хлопчиком і дуже любив грати зі своєю сестрою на березі річки.

Минули роки. Мойсей став красивим і сильним юнаком. Він мешкав у палаці фараона.

Але Мойсей усвідомлював, що він не єгиптянин. Хлопець часто спостерігав за ізраїльтянами, які працювали недалеко від палацу. Вони мали вкрай знесилений і сумний вигляд.

«Як би я хотів допомогти їм», – часто думав він.

Але Бог не забув Свій народ. Він знав, що ізраїльтянам потрібен сильний вождь, який вивів би їх з Єгипту.

Бог хотів, аби Його народ повернувся до країни Ханаан. «Я накажу Мойсеєві вивести ізраїльський народ з Єгипту, – вирішив Бог. – І Я допоможу йому, як колись допоміг Йосипу».

Але це вже інша історія.

Історію про те, як дочка
фараона врятувала Мойсея,
ти можеш прочитати
у книзі Вихід, у розділах 1–2.

ВІДПУСТИ НАРОД МІЙ!

Свою юність Мойсей провів у палаці фараона. Він мав усе, що тільки міг побажати. Але Мойсей не був єгиптянином, і його дуже хвилювала доля ізраїльського народу, який перебував у рабстві в єгиптян та змушений був день у день важко працювати. Вони виготовляли цеглини для зведення єгипетських міст. І якщо бідолахи зупинялися на невеличкий відпочинок, наглядачі їх жорстоко карали.

Одного разу Мойсей побачив, як єгипетський наглядач нещадно лупцював ізраїльтянина. Мойсей розгнівався й так ударив єгиптянина, що вбив його.

Мойсей злякався, що фараон покарає його, й утік із міста. Він сховався там, де ніхто його не знав, і найнявся працювати пастухом.

Коли Мойсей пас овець, він багато думав про ізраїльський народ і його долю.

Одного разу Мойсей, випасаючи отари, вдалині побачив охоплений вогнем кущ, який горів і не згорав.

«Оце дивина! – подумав він. – Листя охоплено полум’ям, але воно все одно залишається зеленим».

І раптом він почув голос: «Мойсею, слухай Мене. Я Бог Авраама, Ісака та Якова. Я бачу, як народ Мій страждає. Ти повинен вивести його з Єгипту. Йди та говори з фараоном від Мого імені».

Мойсей злякався. «Фараон не послухає мене, – сказав він. – І він не повірить, що Ти, Господи, говорив зі мною». Але Бог велів Мойсеєві піти до фараона разом із братом Аароном.

Чоловіки послухалися Господа й пішли. «Ми говоримо від імені Бога, – заявили вони. – Наш Бог наказує тобі: "Відпусти народ Мій з Єгипту"».

«Я не знаю вашого Бога, – відповів фараон, – і не відпущу народ ваш».
І правитель наказав дати ізраїльтянам іще більше роботи.

Але Бог сказав Мойсеєві й Ааронові, що Він змусить фараона відпустити ізраїльтян. «Якщо ти нас не відпустиш, то вода в річці перетвориться на кров», – застеріг Мойсей правителя Єгипту.

Та фараон не послухався Мойсея, й тоді Бог виконав обіцяне.

«Я все одно не відпущу ізраїльський народ!» – гнівно вигукнув фараон.

Але Бог пообіцяв Мойсею вивести народ з Єгипту. Мойсей знову прийшов до фараона і сказав: «Так говорить наш Бог: "Відпусти народ Мій!"»

Однак фараон розгнівався ще більше й не захотів слухати Мойсея.

Тоді жаби, що жили в річці, вийшли на сушу. Вони заповнили всі вулиці, будинки й навіть палац фараона.

Побачивши це, правитель сказав Мойсеєві: «Добре, повідом ізраїльтян, що я відпускаю їх».

І відразу всі жаби зникли. Але коли стрибунки полишили місто, фараон передумав і не відпустив ізраїльтян з Єгипту.

Тоді Бог напустив на Єгипет море ґедзів – набридливих комах, які нещадно жалили людей і тварин.

«Я відпускаю ізраїльтян!» – скрикнув фараон. Але щойно великі мухи зникли, він знову передумав і не відпустив ізраїльський народ.

Тоді Бог наслав на Єгипет тяжку хворобу. Моровиця вразила всю худобу єгиптян, а худобу ізраїльтян оминула. «Нехай ідуть», – наказав фараон.

Та щойно моровиця зникла, фараон знову змінив своє рішення. «Ви повинні залишитися тут!» – наказав він Мойсею й Аарону.

Мойсей та Аарон застерегли фараона: «Якщо ти відмовишся відпустити наш народ, то на вашу країну схлине страшенна буря з градом, якої ще ніколи не було в Єгипті».

Але фараон не зважав на їхні слова.

І ось здійнявся страшенний буревій із градом, який побив усі рослини та все живе в полях єгипетського краю, крім тих місць, де жили ізраїльтяни.

«Я відпускаю вас», – сказав фараон. Але щойно буря вщухла, фараон знову змінив своє рішення.

Мойсей сказав фараону, що Бог нашле на Єгипет сарану, яка знищить усе збіжжя і траву та всі плоди з дерев.

Так і сталося за словом його.

Потім Бог наслав на всю землю густу темряву. Три дні вдень було ще темніше, ніж уночі.

Після всіх цих лих фараон обіцяв відпустити ізраїльтян. Але щойно все минало, він знову міняв своє рішення.

І тоді Бог мовив Мойсеєві: «Скажи ізраїльтянам, аби вони готувалися до виходу із землі єгипетської. А фараону скажи, що опівночі Я прийду в Єгипет, і за те, що він не послухався Мене, всі первістки в єгипетських сім'ях цієї ночі помруть».

Мойсей наказав ізраїльтянам помастити одвірки будинків кров'ю ягняти. Таким чином житла ізраїльтян буде позначено, щоб відрізнити їх від єгипетських, і тоді первістки ізраїльських сімей не помруть від кари Божої.

Усі ізраїльтяни зробили так, і їхніх первістків було врятовано.

Нарешті фараон сам почав благати Мойсея забрати з Єгипту ізраїльський народ.

«Бог через вас наслав на нас такі страшні напасті, йдіть уже до своєї землі», – наказав він.

Так Бог вивів Свій народ з Єгипту. Він Сам указував йому шлях: удень – у вигляді стовпа хмари, який рухався перед ними; вночі – у вигляді стовпа вогню, що висвітлював шлях, аби люди не збилися з дороги.

Нарешті ізраїльтяни були на шляху до Ханаанського краю – землі, яку їм обіцяв Бог.

Історію про Мойсея, вождя ізраїльського народу, ти можеш прочитати у книзі Вихід, у розділах 2–12.

НА ШЛЯХУ ДО ОБІЦЯНОГО КРАЮ

Народ ізраїльський довгі роки жив у чужій країні – в Єгипті, але вони хотіли жити у своїй країні, землі Ханаану. У Єгипті вони були рабами, й фараон не хотів їх відпускати.

Тоді Бог дав ізраїльському народу вождя, на ім’я Мойсей. Бог через Мойсея змусив фараона нарешті сказати: «Ви можете йти у свою землю».

І Мойсей вивів народ з Єгипту.

Але фараон тим часом знову змінив своє рішення. І ось, перебуваючи в дорозі, ізраїльтяни раптом почули за собою тупіт кінських копит. Їх наздоганяли єгиптяни. Серед ізраїльтян зчинився переполох, вони не знали, що робити. Попереду розлилося широке море. Люди в розпачі дивилися на Мойсея. «Не бійтеся, – промовив Мойсей. – Зараз ви побачите, що зробить Бог, аби врятувати нас».

І Мойсей простягнув свій посох над водою. А Бог послав сильний вітер, який дув усю ніч і розділив воду так, що посеред моря утворилася суша. Ізраїльтяни поспішно рушили вперед. І всі безперешкодно перейшли на інший берег.

Але щойно єгиптяни спробували пройти по цій самій суші, води зімкнулися, й вони всі потонули.

Ізраїльтян було врятовано. Вони співали й танцювали від радості, продовжуючи свій шлях.

Народ ізраїльський ішов дуже довго. Їхній шлях пролягав через пустелю. Серед людей почалося невдоволення. «Що ми будемо їсти та пити в пустелі?» – нарікали вони.

«Довіртеся Мені», – сказав їм Бог.

І на ранок вони побачили, що всю землю вкрито чимось схожим на іній. Це було щось смачне й нагадувало медове печиво. Люди назвали їжу манною.

І Бог щоранку посилав їм цю їжу.

Одного разу Бог проговорив до Мойсея: «Я хочу сказати тобі, як мають жити люди, щоб виконати Мою волю».

Ізраїльтяни отаборилися біля підніжжя гори Синай, а Мойсей зійшов на її вершину, щоб почути від Бога Його волю.

І Господь дав Мойсею Закон, за яким повинні жити люди. Цей Закон містив у собі десять заповідей Божих.

Довго Мойсей не повертався з вершини гори, де він спілкувався з Богом, і люди втомилися чекати. Вони почали нарікати, говорячи: «Навіщо нам Бог, Якого ми не бачимо?!»

Потім вони зібрали золоті персні, сережки та інші прикраси й відлили собі золотого тільця. «Ось наш бог!» – заявили люди. І всі почали танцювати навколо нього.

Коли Мойсей зійшов із гори, він сильно розгнівався, побачивши, що ізраїльтяни поклоняються золотому теляті. У гніві він розбив того тільця на дрібні шматочки.

Народ зізнався, що згрішив, поклоняючись золотому теляті, й сильно засмутився. Відтепер вони обіцяли дотримуватися заповідей і жити за Законом Божим.

І наказав Бог Мойсею зробити особливе шатро і поставити його посеред табору, щоб кожен бачив. Шатро Бога було надзвичайно гарним. Мойсей назвав його скинією.

Усередині шатра виділили місце, де зберігалися кам’яні скрижалі із заповідями Божими. Їх сховали в ковчег зі щирого золота. Кришку ковчега прикрашали два розкрилені херувими.

Відтепер, хай куди ізраїльтяни йшли, вони брали із собою скинію з ковчегом, аби завжди пам’ятати про Бога.

Одного разу після довгого шляху Бог сказав Мойсеєві: «На тому боці річки – земля Ханаану, яку Я обіцяв Своєму народу. Нехай кілька чоловіків підуть туди, аби побачити цю землю та розповісти про неї іншим».

Мойсей послав дванадцять чоловіків подивитися землю. Люди повернулися звідти з великими кошиками, наповненими різними фруктами. «Це прекрасна країна, – повідомили люди, повернувшись із Ханаану, – але ми не можемо ввійти до неї, бо там живуть велетні». І тільки двоє з них, Ісус Навин і Калев, заперечили: «Ми не повинні нічого боятися, бо з нами Бог!»

Однак ізраїльтяни не послухали їх. «Ми не підемо битися з велетнями, – заявили вони. – Краще оберемо собі нового вождя та повернемося в Єгипет».

«Коли ви навчитеся довіряти Мені? – дорікав людям Бог. – Ви бачили, що Я дбав про вас увесь цей час, що не залишав вас у дорозі та завжди виконував Свої обіцянки. І ви досі не хочете вірити Мені. То живіть у пустелі ще сорок років!»

Але ніщо не могло зупинити невдоволення та нарікання ізраїльтян. І тоді Бог наслав отруйних змій, які жалили людей, тому багато з них померло від укусів. «Це Бог покарав нас за наш непослух!» – кричали люди й почали благати Господа про прощення.

І сказав Бог до Мойсея: «Зроби мідного змія і прикріпи його до високої жердини». Мойсей зробив усе, як наказав Господь, а потім звернувся до народу: «Бог говорить, щоб ви довіряли Йому. Нехай той, кого вкусить плазун, подивиться на цього мідного змія й одужає».

Люди так і зробили. Усі, хто повірив Богу, зцілилися.

І все-таки ізраїльтяни не вірили Богу, що Він приведе їх до Обіцяного краю. Сам Мойсей постарів і не міг уже бути їхнім вождем. Тому Бог повідомив Мойсея, що новим вождем ізраїльтян буде Ісус Навин.

Тоді Мойсей вивів Ісуса Навина перед народом та оголосив усім, що відтепер той буде їхнім новим вождем. «Цього чоловіка обрав Бог, і він приведе вас до Обіцяного краю», – сказав Мойсей.

Незабаром Мойсей помер. Люди були дуже засмучені через його смерть і гірко за ним плакали. Адже Мойсей був їхнім вождем багато років.

Тепер люди зрозуміли, що вони повинні довіряти Богу, тому приготувалися слідувати за Ісусом Навином, який мав ввести їх у землі Ханаану, як і обіцяв Господь.

Цю історію ти можеш
прочитати у книгах Вихід,
Числа та Книзі Ісуса Навина.

БИТВА ЗА ЄРИХОН

Ізраїльтяни стали табором на березі річки Йордан. На протилежному боці розпочиналася земля Ханаану. Господь обіцяв цю землю ізраїльському народу. Багато років на шляху до Обіцяного краю ізраїльтяни провели в пустелі. І ось, нарешті, ця земля, яку їм обіцяв Бог, була перед їхніми очима.

Бог сказав Ісусу Навину:

«Я даю вам цей край, якщо будете Мене слухатися. Я буду з тобою, як Я був із Мойсеєм. Тому ніщо не повинно лякати вас. Я не покину вас».

Ісус Навин радів, що Бог говорив із ним, адже знав, що ізраїльтянам доведеться битися з народом, який жив у Ханаані.

Ісус Навин звернувся до народу: «Будьте готові, ми вирушаємо до ханаанського краю».

Усі ізраїльтяни зраділи цій звістці. Вони почали розбирати намети і складати свої речі. Ісус Навин вибрав двох чоловіків, яким наказав проникнути в Ханаан і дізнатися все про його жителів.

«Ми будемо готуватися до переправи через річку, – сказав їм Ісус Навин, – а ви рушайте в місто Єрихон і розвідайте все, що можете».

Розвідники переправилися через річку і проникли в місто. Єрихон було добре укріплено, він мав високі стіни та міцні ворота. У місті чоловіки зустріли жінку, на ім’я Рахав, яка мешкала в будинку, що прилягав до міського муру.

Цар Єрихону дізнався, що чужинці проникли в місто, й послав своїх воїнів схопити їх. Але Рахав сховала ізраїльтян у снопах льону на даху. «Я чула про безліч чудес, які здійснив ваш Бог, – мовила жінка до розвідників. – Пообіцяйте, що збережете мені та моїм рідним життя, коли ввійдете в місто».

Чоловіки присягнулися. А коли стемніло, Рахав допомогла їм полишити місто. Ізраїльські розвідники безперешкодно повернулися у свій табір.

Народ був готовий до переправи. Але через річку не було мосту, а ізраїльтяни не мали човнів. Тоді люди, що несли ковчег Заповіту Божого, пішли першими.

Увесь ковчег було зроблено із золота й він сяяв на сонці. Щойно священники ввійшли в Йордан, вода зупинила свій плин, утворивши сушу. Люди, які несли ковчег, стояли посеред річки, поки весь народ не перейшов на протилежний берег.

Нарешті ізраїльтяни ступили на землю Ханаану. Люди дякували Богові, що Він допоміг їм перейти річку.

Ісус Навин наказав узяти з Йордану дванадцять великих каменів. Їх принесли й поклали, а Ісус Навин сказав: «Відтепер кожен, хто проходитиме тут, бачитиме ці камені. Їх покладено тут на згадку про те, як Бог провів народ ізраїльський через Йордан».

Тоді Ісус Навин разом з усім народом попрямував до Єрихону. Мури довкола міста були дуже високими, а ворота міцно замкнені.

«Я віддам вам це місто, – сказав Бог Ісусу Навину, – але тільки на сьомий день.

Щодня ви маєте обійти довкола міста один раз. І так робіть упродовж шести днів. Семеро чоловіків, сурмлячи в сурми, йтимуть перед ковчегом. Воїни, які слідуватимуть за ковчегом, повинні йти мовчки. На сьомий день ви обійдете навколо міста сім разів. Люди, що йтимуть за ковчегом, повинні голосно закричати – й місто належатиме вам».

Ісус Навин зробив усе точнісінько, як сказав Бог. Щодня, протягом шести днів, ізраїльтяни з ковчегом мовчки обходили Єрихон. Жителі міста спостерігали за ними з високих стін.

Першими йшли люди, які голосно сурмили в сурми. Звуки сурм лунали далеко навколо. За сурмачами слідували священники, які несли ковчег. За ковчегом мовчки йшли інші ізраїльтяни.

Сьомого дня ізраїльтяни обійшли місто шість разів. Мешканці Єрихону були сильно наляканими. Вони не могли зрозуміти дій армії ізраїльтян.

Нарешті, обходячи Єрихон усьоме, Ісус наказав своїм людям голосно закричати. Усі зраділи цьому наказу, адже їм довелося так довго мовчати. І коли ізраїльтяни голосно закричали, стіни Єрихону впали!

Ізраїльтяни переможно ввійшли до міста й узяли його, як Бог звелів їм.

«Тепер ідіть і виконайте свою обіцянку, – наказав Ісус Навин розвідникам, яких урятувала Рахав. – Потім ми повинні дощенту зруйнувати Єрихон!»

Так ізраїльтяни виграли першу битву у країні, яку обіцяв їм Бог.

Ісус Навин знав, що ізраїльський народ завжди має довіряти Богу.

«У майбутньому на нас чекають ще багато битв, – сказав він, звертаючись до народу. – Але нам нічого боятися, тому що Бог обіцяв бути поряд».

Якщо ти хочеш прочитати історію битви за Єрихон, знайди її у Книзі Ісуса Навина, в розділі 6.

ГЕДЕОН

Ізраїльтяни стали непокірними Богу. Вони більше не хотіли слухати Його наказів і жити за Його заповідями. Тож незабаром на них почали нападати войовничі мідіяни. Під час своїх набігів вороги відбирали худобу та врожай.

Ізраїльтяни голодували. Вони тікали від мідіян у гори, й там переховувалися в печерах. Зрештою, народ ізраїльський звернувся до Бога по допомогу.

Серед ізраїльтян був чоловік, на ім’я Гедеон. Іще хлопчиком він полюбляв розповіді про Бога. З цікавістю слухав Гедеон розповідь про те, як Мойсей із Божою допомогою вивів ізраїльський народ з Єгипту.

«А де ж тепер Бог? – запитав Гедеон. – Нам потрібна Його допомога в боротьбі з мідіянами».

Гедеон не знав, що Господь уже обрав його, щоб він, коли виросте, переміг цих ворогів.

Коли Гедеон став дорослим, йому з’явився ангел Божий. «Господь закликає тебе повести ізраїльський народ на битву проти мідіян, – сказав Гедеону ангел Божий. – Нічого не бійся, Бог буде з тобою».

Але Гедеона налякали ці слова. «Я не можу повести народ, – сказав він. – Адже я чоловік незнатний, і люди не послухають мене».

«Ти можеш це зробити, тому що Бог допоможе тобі», – запевнив ангел. Сказавши це, він зник.

Але Гедеон не міг повірити, що це Бог говорив із ним через ангела. Тоді чоловік попросив Господа, щоб Він підтвердив йому Свою волю: «Якщо Ти, Господи, дійсно хочеш, аби я переміг мідіян, подай мені знак, що це так».

І вночі Гедеон виніс із печери овечу вовну й розстелив її на землі. На ранок ця шерсть виявилася мокрою від роси, хоча вся земля навколо була сухою. Це був знак Гедеону від Бога.

Однак Гедеон досі не міг повірити, що це Бог говорив із ним.

«Господи, я хочу бути впевненим, що це Твоя воля. Я вночі знову розстелю овечу шерсть на землі. Не гнівайся на мене, але зроби так само, тільки навпаки». Чоловік розстелив овечу шкуру на землі й залишив її на ніч.

Наступного ранку вся земля навколо була мокрою від роси, й тільки вовна лишилася геть сухою. Тепер Гедеон твердо знав, що це Бог говорив із ним через ангела.

Гедеон закликав усіх ізраїльтян вийти зі своїх укриттів і готуватися до битви. Зібралася багатотисячна армія, готова до бою.

Але Бог сказав Гедеону: «Ця армія занадто численна. Я хочу показати, що цю битву виграю Я, а не ти зі своїми воїнами».

Тоді Гедеон оголосив: «Кожен, хто боїться за своє життя, хай повертається додому».

Після слів Гедеона значна частина людей пішла додому.

І сказав Бог до Гедеона: «Твоя армія досі надто численна. Збери народ біля річки, й нехай люди поп’ють води. Ти ж дивися: тих, хто навколішки стане й питиме просто з річки, відішли додому.

Відбери для себе тих, хто черпатиме воду пригорщами з річки. Саме з цією маленькою групою людей Я допоможу тобі виграти битву проти мідіян».

Після такого відбору в Гедеона залишилося тільки триста воїнів.

«Я обіцяю, що не залишу тебе, – сказав Бог Гедеону. – Та якщо ти досі боїшся, піди до табору мідіян і послухай, про що вони говорять».

Чоловік так усе і зробив. Він підкрався й почув їхні слова: «Гедеон переможе нас. Йому на допомогу прийшов Сам Бог».

Тепер Гедеон переконався в тому, що Бог допоможе йому в цій битві.

Коли стемніло, Гедеон розділив людей на три групи. Кожен воїн тримав у руці великий порожній глечик, сурму й засвічений факел.

«Сховайте ваші світильники у глечики, – наказав Гедеон, – і не галасуйте, поки я не подам сигнал. А потім дивіться на мене й робіть те саме, що і я».

Воїни безшумно оточили табір мідіян.

Коли все було готово, Гедеон розбив свій глечик, і його факел загорівся яскравим полум’ям. Він голосно засурмив у сурму та прокричав: «Меч Господа та Гедеона!» І всі його воїни зробили те саме.

Яскраве світло від факелів оточило кільцем стан ворога. Мідіяни прокинулися, почувши звуки сурм і гучні вигуки ізраїльських воїнів. Вони вирішили, що величезна армія насувається на них.

У темряві вороги не бачили, з ким б'ються, вони навіть не могли відрізнити своїх від чужих. І тоді всі мідіяни нажахано втекли.

Уранці ізраїльтяни святкували перемогу. Вони співали й веселилися. Усі раділи, що Гедеон послухався Бога і став їхнім вождем.

Люди вдячно молилися Богу, говорячи: «Ми каємося, що були неслухняними Тобі, Господи. Тепер хочемо бути Твоїм народом у країні, яку Ти нам дав».

Гедеон був Божим обранцем. Він робив те, що велів Бог, і Господь допоміг йому перемогти ворогів. Історію про Гедеона записано у Книзі суддів, у розділах 6–8.

САМСОН

Ізраїльтяни потребували нового вождя. Вони не слухали голосу Божого, тому не могли перемогти в жодній битві.

Тож країною, яку Бог дав ізраїльтянам, заволоділи філістимляни, які були ворогами Бога живого. Вони вклонялися богам, зробленим із дерева й каменю.

І ось одного разу Бог послав ангела до дружини ізраїльтянина, на ім’я Маноах. «Ти народиш сина, – сказав ангел. – Це буде незвичайне маля. Коли виросте, Бог зробить його вождем у боротьбі з філістимлянами».

Маноах і його дружина дуже зраділи. «Що ми маємо зробити, щоб наш син виріс таким?» – запитали вони.

Ангел відповів: «На знак того, що цей хлопчик належить Богу, ніколи не обрізайте йому волосся. А коли він виросте, то не повинен пити вина».

І незабаром у подружжя народився син. Маноах і його дружина назвали хлопчика Самсоном.

Минав час. Самсон виріс великим і сильним. І він став вождем ізраїльтян.

Одного разу Самсон сказав ізраїльтянам: «Прийшов час прогнати філістимлян із нашої країни. Вони вороги Бога живого».

Самсон пішов на поля, які належали філістимлянам. Піймавши лисиць, чоловік прив’язав до хвостів засвічені смолоскипи й пустив тварин на поля. Лисиці бігали полями, підпалюючи все на своєму шляху, тож уся пшениця згоріла. Це дуже розгнівало філістимлян.

«Ну, почекай, ми тебе зловимо!» – погрожували вони Самсону.

Одного разу філістимляни почули, що Самсон прийшов в один будинок у місті Газа. І вони вирішили зловити його.

Замкнувши міську браму, вороги сховалися неподалік.

Коли Самсон вийшов із дому на вулицю й побачив, що браму замкнено, він не злякався. Чоловік зняв величезні ворота разом із замками й ланцюгами з петель, звалив їх на плечі та відніс на вершину гори за місто.

Філістимляни замислилися. Вони зрозуміли, що Самсона не так легко зловити. Чоловік мав незвичайну силу!

І тоді вороги підіслали до Самсона гарну жінку, на ім’я Деліла.

«Ти маєш дізнатися, в чому полягає секрет сили Самсона», – сказали їй філістимляни.

Самсон полюбив Делілу. Чоловік не знав, що вона хоче вивідати таємницю його незвичайної сили.

Одного разу Деліла сказала Самсону: «Ти такий сильний. Скажи мені, чим тебе зв’язати, щоб ти не міг звільнитися?»

Самсон відповів: «Якщо мене зв’язати сімома мокрими шнурами, то я стану безсилим і буду, як інші люди».

Тоді філістимляни дали Делілі сім мокрих шнурів, аби вона зв’язала ними сплячого Самсона. Жінка так і зробила.

Але коли Самсон прокинувся, то з легкістю розірвав пута. Так Деліла не пізнала таємницю його сили.

«Недобре мене обманювати, – сказала вона Самсону. – Прошу, скажи мені правду: чим можна зв’язати тебе?» Самсон відповів: «Якщо мене зв’язати новими мотузками, то я втрачу свою силу».

І філістимляни дали Делілі нові мотузки. Коли Самсон заснув, жінка зв’язала ними чоловіка. Але, прокинувшись, він знову з легкістю порвав мотузки, немов нитки.

Деліла й цього разу не змогла вивідати секрет його сили.

«Ти мене надурив! – вигукнула Деліла. – Будь ласка, скажи мені правду: чим можна зв’язати тебе, щоб ти не зміг звільнитися?»

Самсон відповів: «Якщо ти ткатимеш полотно та вплетеш моє довге волосся у тканину і притнеш її цвяхом до ткацької колоди, тоді я не зможу звільнитися».

Коли Самсон заснув, Деліла вплела його волосся в полотно й зробила, як він сказав. Але, прокинувшись, чоловік запросто звільнився.

І цього разу жінка не дізналася секрету сили Самсона.

«Тричі ти надурив мене! – дорікала Деліла Самсону. – На таке просте питання ти не хочеш сказати мені правду».

Зрештою Самсон утомився від постійних розпитувань і докорів жінки й відкрив таємницю: «Я маю велику силу, бо належу Богові. Тому я ніколи не стриг своє волосся. Якщо відрізати його, я втрачу свою силу і стану, як усі люди».

Деліла почекала, поки Самсон заснув, й обрізала його довге волосся. Потім вона покликала філістимлян.

Коли Самсон прокинувся, він уже втратив велику силу, тож не зміг чинити опір філістимлянам.

Вороги кинули Самсона до в’язниці. Вони закували чоловіка в кайдани, викололи очі та змусили молоти зерно великими жорнами.

Самсон почувався дуже нещасним. О, якби ж він тільки використовував свою силу для служіння Богу! Господь хотів, аби він звільнив ізраїльський народ від філістимлян. А тепер Самсон утратив свою силу.

Тим часом волосся Самсона почало відростати, й незабаром стало таким довгими, як і раніше.

Одного разу філістимляни відзначали велике свято. У храмі ідола Дагона зібралося безліч народу.

Наказали привести з темниці й Самсона, аби покепкувати з нього.

Коли в'язня привели до храму, ніхто не звернув уваги на те, що його волосся знову стало довгим. Самсон попросив слугу підвести його до двох великих колон посеред храму. «Бог дає мені останню можливість послужити Йому моєю силою та звільнити мій народ від філістимлян. Нехай я загину разом із ними!» – вирішив Самсон. Руками він уперся в колони, зрушивши їх із місця, – і храм упав. Філістимлян, ворогів Бога живого, було знищено.

Цю історію ти знайдеш у Книзі суддів, у розділах 13–16.

СІМ’Я РУТ

За давніх часів був голод у землі ізраїльській. Була посуха, й у полі нічого не росло. Коли ж настали жнива, то до комори нічого складати. Багато ізраїльських сімей подалися на чужину, де можна знайти їжу.

Одна така сім’я вирушила жити в Моав. Це були Елімелех, його дружина Ноомі та їхні двоє синів. Важко їм було залишати Ізраїль, але в Моаві вони знайшли роботу й дах над головою, в них з’явилися друзі.

З часом родина вже почувалася в Моаві як удома. Але вони ніколи не забували Ізраїль і свій народ.

Коли сини Елімелеха стали дорослими, вони взяли собі за дружин двох місцевих дівчат. Їхні дружини були дуже гарними. Одну з них звали Орпа, а іншу – Рут.

Елімелех і Ноомі були дуже задоволені, що у синів такі хороші дружини.

Аж ось сталося велике нещастя. Елімелех і його сини захворіли й незабаром померли.

Ноомі була в розпачі. «Як я тепер житиму без них?» – плакала вона. Орпа й Рут також сильно горювали.

Вони запевнили, що не залишать Ноомі та дбатимуть про неї.

Одного разу Ноомі отримала добру звістку з Віфлеєма, її рідного міста.

«Цього року на моїй батьківщині хороший урожай. Бог подбав про нас і послав нам їжу. Я хочу повернутися на батьківщину, в мій старий будинок», – сказала Ноомі.

Рут і Орпа вирішили йти разом зі свекрухою.

«Не варто вам цього робити, – заперечила Ноомі. – Залишайтеся в себе на батьківщині, де ви ще будете щасливими».

Орпа послухалася й повернулася до своїх батьків. А Рут твердо вирішила йти до Віфлеєма з Ноомі. Жінка намагалася її відрадити, але Рут відповіла: «Ні, я так люблю тебе, що хочу слідувати за тобою. Прошу, не вмовляй мене залишити тебе одну. Я хочу жити в Ізраїлі, як і ти, і вклонятися твоєму Богу».

Ноомі зраділа цим словам, і жінки вдвох вирушили до Віфлеєма.

Коли вони прийшли до міста, їх зустріли радісними вигуками: «Невже це Ноомі повернулася до нас? Так, це вона! Ласкаво просимо!»

Усі були раді бачити в себе й Рут. Ноомі розповіла рідним, що сталося з її родиною в Моаві.

Жінки оселилися у старому будиночку Ноомі.

Якось Рут сказала до свекрухи: «Що нам робити? Нам бракує грошей уже й на хліб». Ноомі відповіла: «Бог подбає про нас».

Ноомі розповіла Рут, що в Ізраїлі народ допомагає бідним. Бог повелів ізраїльтянам залишати трохи збіжжя на полях, аби бідні люди могли збирати його для себе.

І ось Рут стала щодня ходити на поле, що неподалік від їхнього будиночка, й підбирати опале колосся, щоб принести його додому.

Якось до женців вийшов господар. Звали його Боаз. «Хто це збирає колосся на моєму полі?» – запитав він свого працівника.

«Це Рут, – відповів працівник. – Вона добра жінка, прийшла до нас разом із Ноомі з моавських країв. Збирає колосся для себе та свекрухи».

«Так, вона добра жінка, – сказав Боаз, – але ця робота заважка для неї. Потрібен чоловік, який би дбав про неї. Я поговорю зі своїм двоюрідним братом. Можливо, він одружиться з нею. Якщо ж ні, тоді я сам поберуся з нею».

Боаз прийшов до міської брами й у присутності старійшин запропонував своєму двоюрідному брату одружитися з Рут, але той навідріз відмовився.

Тоді Боаз звернувся до старших: «Я хочу одружитися з Рут, жінкою з Моава. Я дбатиму про неї, звільню від важкої роботи. І турботу про Ноомі я теж візьму на себе».

Старійшини схвалили його рішення.

Боаз і Рут одружилися. На їхньому весіллі гуляло все місто. Відтоді Рут не потрібно було збирати на полі колоски. Тепер у неї та Ноомі було вдосталь їжі.

Боаз і Рут жили щасливо разом із Ноомі. Незабаром Рут народила сина. «Які ж ми щасливі!» – тішилися Рут і Боаз. А Ноомі тільки усміхалася, колишучи на руках дитину.

Вони дякували Богу за все, що Він зробив для них. Рут і Ноомі промовили: «Дякуємо Тобі, Господи, що Ти допоміг нам повернутися до Віфлеєма!» Боаз сказав: «Дякую Тобі, Господи, за таку гарну сім'ю!»

І всі разом подякували: «Спасибі Тобі, Господи, за нашого сина!»

Їхній син, на ім’я Овід, згодом став дідусем Давида. А з роду царя Давида багато років по тому народився інший Цар. Його ім’я – Ісус.

Якщо ти бажаєш прочитати історію Рут і Ноомі повністю, то знайдеш її у Книзі Рут.

САМУЇЛ

Давним-давно в ізраїльській землі жив священник, на ім’я Ілій. Щодня він приходив у храм і служив Богові. Вже з юності Ілій дуже любив Господа.

Ілій мав двох синів. Ішов час. Ілій постарів, а сини стали дорослими. Але вони не хотіли знати Бога й жити за Його волею. Хлопці були жадібними й жорстокими, а ізраїльтяни боялися їх.

Народ ізраїльський хотів мати священника, який би щиро любив Господа й міг би навчити їх, як потрібно жити, виконуючи волю Божу.

Тоді ж в Ізраїлі жила жінка, на ім’я Анна. Вона сильно журилася, бо не мала дітей. Анна дуже хотіла мати дитину й часто молилася Богу, щоб Він дав їй сина.

Особливо важко було Анні, коли вона, її чоловік і всі їхні друзі приходили на свято у храм.

«У тебе досі немає дітей?» – питали її люди. У відповідь Анна тільки сумно хитала головою.

Одного разу, коли настало свято, Анна знову була вкрай зажуреною. Вона полишила бенкет і пішла в Божий храм, де панувала тиша.

Ілій, старий священник, був на своєму місці біля входу в храм. Але Анна хотіла говорити з Богом, а не з ним.

Анна стояла у храмі й молилася. Губи її ворушилися, але слів не було чутно. «Боже, молю Тебе, подаруй мені сина! – молилася жінка. – Обіцяю віддати його на служіння Тобі. Все життя мій син служитиме Тобі тут, у Твоєму храмі. Ти бачиш, Боже, яка я нещасна».

Ілій підійшов до Анни. Священник не знав, що вона молилася, й подумав, що жінка сп’яніла. «Що з тобою? – запитав він. – Ти, мабуть, випила вина на святі?»

«О ні!» – заперечила Анна. І вона розповіла Ілію, про що просила Бога.

«Не журися, – підбадьорив її священник, – Бог почує тебе та здійснить за молитвою твоєю».

Утішеною пішла Анна з храму.

Незабаром Анна повідомила чоловікові радісну звістку. «Бог почув мене, – сказала вона. – Нарешті ми матимемо дитя!»

І ось Анна народила сина. Хлопчик був прекрасним! Він мав кучеряве волосся й такі крихітні рученята! Жінка казала, що це найгарніше немовля у світі. Вона назвала його Самуїлом.

Згодом в Анни народилися ще діти. Коли Самуїл підріс, мати привела його у храм, аби виконати обітницю, яку дала Богу. Жінка дуже любила Самуїла й, хоча їй важко було розлучатися з ним, раділа, що могла присвятити Богові свого сина.

Анна знала, що священник Ілій був доброю людиною, тому вона хотіла, щоб Самуїл навчався у храмі служити Богу та любити Його.

Щороку на свято жінка приходила у храм і приносила сину в подарунок новий одяг, який власноруч шила для нього.

Бог уже довгий час не міг говорити з Ілієм. Священник був дуже заклопотаний думками про своїх злих синів, які робили багато поганого та, як завше, не хотіли знати Бога й жити згідно з Його волею.

Тими днями рідко хто чув Бога.

Бог вирішив говорити із Самуїлом. Він знав, що хлопчик іще жодного разу не чув Його голосу. «Вночі, коли настане тиша, Я говоритиму із Самуїлом», – вирішив Бог.

І ось однієї ночі Самуїл спав у храмі. Раптом він почув, що хтось кличе його. «Ось я», – відповів хлопчик, вирішивши, що Ілій хоче його бачити. Він підвівся й побіг до старого священника.

Але Ілій не кликав його. «Іди лягай», – наказав йому священник.

І ось хлопчик знову почув: «Самуїле!» Він підвівся і прийшов до Ілія, сказавши: «Ось я, бо ти кликав мене».

Але священник не кликав його. Це був Бог. Самуїл повернувся і знову ліг у ліжко.

І закликав Бог до хлопчика втретє: «Самуїле!» Він підвівся і знову прийшов до Ілія зі словами: «Ось я, бо ти кликав мене».

І зрозумів тоді Ілій, що це Бог кличе Самуїла. І сказав священник хлопчику: «Це Господь кличе тебе. Піди ляж і слухай уважно, що скаже тобі Бог».

Коли Самуїл знову почув голос, то відповів так, як учив його Ілій: «Говори, Господи, я чую Тебе!» І Бог промовив до Самуїла: «Скажи Ілію, що сини його роблять багато поганого. Він не зміг утримати їх від злих справ, і Я покараю їх».

Самуїл не хотів засмучувати свого наставника, але знав, що має виконати волю Божу й передати священникові слово від Господа. Хлопчик зробив так, як звелів йому Бог.

Ілій знав: усе, що говорив Бог, істинне.

Пізніше Самуїл часто чув голос Божий. Ізраїльтяни довіряли йому, бо він завжди чинив волю Божу.

Самуїл навчав ізраїльтян, як потрібно жити згідно з Божою волею.

Історію про те, як Бог говорив із Самуїлом, ти знайдеш у Першій книзі Самуїловій, у розділах 1–3.

ЦАР ДЛЯ ІЗРАЇЛЯ

Самуїл довгий час був священником у Божому храмі. Він був добрим і мудрим чоловіком. Коли ж Самуїл постарів, ізраїльтянам знадобився новий вождь.

Ізраїльтяни почали заздрити іншим народам, що жили поблизу й мали своїх царів, і теж захотіли правителя.

«Ми хочемо царя! – сказали ізраїльтяни Самуїлу. – Він керуватиме нами й у битвах вестиме нас до перемог».

Самуїл звернувся до Бога й переказав Йому прохання людей. «Але ж Я їхній Цар, – сказав Бог Самуїлу. – Я хотів, аби вони служили Мені, і Я дбав би про них».

Самуїл передав ізраїльтянам слова Бога. Але вони відповіли: «Ми хочемо справжнього царя, як усі інші народи».

«Люди не хочуть Мене слухати, – сказав Бог. – Отже, Я дам їм царя, якщо вони цього жадають, але це принесе їм багато бід».

Самуїл не знав, де знайти царя для ізраїльського народу, але він довіряв Богу й був упевнений, що Бог укаже правильний шлях.

В одному містечку жив ізраїльтянин, на ім’я Кіш. Він був багатим чоловіком. Усі поважали його.

Кіш мав сина, якого звали Саул. Він був високим і вродливим молодиком.

Якось у Кіша пропали ослиці: вони не повернулися з пасовища.

«Піди й пошукай тварин», – наказав батько синові. Саул узяв із собою слугу, й вони вирушили шукати пропажу.

У пошуках тварин Саул і його слуга здійснили довгий шлях через поля й пагорби. Вони запитували людей, які зустрічалися їм на шляху: «Чи не бачили ви наших ослиць? Ми втратили їх».

Але ніхто не бачив тварин.

Так вони прийшли в одне місто. Саул мовив своєму слузі: «Навряд чи в місті ми зможемо знайти наших ослиць. Повернімося додому, а то батько буде хвилюватися за нас».

Але його слуга сказав, що в цьому місті живе Самуїл, і запропонував: «Запитаймо його. Він знає все на світі».

Цим часом, коли Саул зі своїм слугою йшли вулицею, Бог промовив Самуїлу: «Цього молодика, якого звуть Саул, ти повинен зробити першим царем Ізраїля».

Самуїл, побачивши Саула та його слугу, радо запросив їх до себе в дім, аби подорожні відпочили.

«Не турбуйся про ослиць, – сказав Самуїл Саулу, – вони вже знайшлися». Саул і його слуга дуже здивувалися цим словам. Адже вони нічого не сказали Самуїлу щодо ослиць.

Самуїл подивився на Саула та побачив, що той був високий на зріст і гарний собою. «Люди тішитимуться, що мають такого красивого царя», – подумав він.

Потім вони сіли обідати. Самуїл приймав Саула як почесного гостя.

Наступного дня Самуїл рано розбудив Саула та його слугу й вивів їх на дорогу. «Я хочу відкрити тобі таємницю, – звернувся Самуїл до Саула, коли вони залишилися наодинці. – Бог обрав тебе царем Ізраїля».

Потім Самуїл узяв ємність з єлеєм і вилив на голову молодика на знак того, що Саула Бог призначив на царство. Парубок повернувся додому. Але він свято оберігав таємницю, яку йому відкрив пророк.

Незабаром Самуїл скликав усіх ізраїльтян, і Саул був серед них. Священник звернувся до народу з такими словами: «Серед вас є той, кого Бог обрав царем Ізраїля». Саул стояв посеред народу, високий і красивий. «Ось ваш цар!» – вигукнув Самуїл, указуючи на Саула.

Ізраїльтяни дуже зраділи. Тепер вони матимуть царя, як усі інші народи. «Хай живе цар Ізраїля!» – радісно вигукували люди.

Відтоді щоразу, коли ізраїльтяни йшли на війну, Саул був на чолі війська.

Ізраїльтяни пишалися своїм мужнім і сильним царем. Тепер вороги боялися їх, бо знали, який сміливий і войовничий у них правитель.

Спочатку все йшло добре, але за деякий час цар Саул запишався своїм становищем. Він забув про послух Богу.

Цар більше не дослухався до слів Самуїла, й усі ізраїльтяни припинили служити Богу.

Одного разу військо царя Саула воювало з амаликитянами та здобуло перемогу. Після битви цар і його воїни взяли велику здобич і багато полонених. Але Бог попереджав, щоб вони цього не робили.

Самуїл сказав Саулу: «Ти не був слухняний Богу. І Господь шкодує, що поставив тебе царем над Ізраїлем. Тепер Він обере іншого царя».

Незабаром Бог сказав Самуїлу: «Саул більше не буде царем Ізраїля. Настав час обрати іншого».

Самуїл зібрався в дорогу. Він вирушав до Віфлеєма, щоб знайти там чоловіка, на ім’я Єссей. Один із його синів мав стати новим царем Ізраїля.

Священник ще не знав, хто саме з цих синів буде царем.

Історію обрання Саула на царство ти можеш прочитати в Першій книзі Самуїловій, у розділах 8–15.

ДАВИД І ҐОЛІЯТ

Давид був наймолодшим із восьми синів пастуха Єссея.

Одного разу пророк Самуїл прийшов до Єссея та сповістив, що його син Давид після смерті Саула буде наступним царем Ізраїля.

Господь обрав Давида, та й сам юнак постійно відчував Божу присутність і знав про своє особливе призначення в житті. Він багато працював. «Спершу Бог має навчити мене добре пасти овець, аби потім я став хорошим царем», – говорив собі Давид.

Давид чудово грав на гуслях. Він складав псалми Богу й виспівував їх дзвінким голосом. Тож цар Саул часто запрошував Давида до палацу, щоб юнак співав для нього. Коли Саул бував у поганому настрої, Давид співав і грав на гуслях, і царю ставало легше.

Брати Давида були воїнами. Вони воювали в армії царя Саула. Часто хлопці вирушали на війни і тривалий час не бували вдома.

Батько Давида радів, що його найменший син проводить час удома з ним. Єссей був уже в літах, тож юнак допомагав йому випасати отари овець.

Давиду інколи доводилося проводити дні й ночі далеко в горах. Він мав вести отари в ті місця, де були гарні пасовища й вода.

У горах мешкали дикі звірі: леви, ведмеді та злі вовки. І Давид змушений був із ними битися та відганяти їх, захищаючи ягнят і овець.

Якось, коли Давид повернувся з отарою з гірських пасовищ, батько сказав йому: «Залиш тварин. Я хочу, щоб ти відвідав своїх братів. Візьми із собою припаси. Віднеси все це до стану та принеси мені звісточку від своїх братів».

Давид узяв поклажу й вирушив у дорогу. Шлях був довгим, але юнак добре знав стежки в горах.

І ось Давид прийшов до табору, де розташувалася ізраїльська армія. Там він знайшов своїх братів. Хлопці мали дуже наляканий вигляд.

«Що трапилося?» – запитав їх Давид. Брати вказали йому на протилежний бік долини: «Там, в армії філістимлян, є велетень Ґоліят. Він викликає одного з ізраїльтян на двобій».

«То й що? – здивувався Давид. – Адже ви – військо Бога живого. І ви вийдете переможцями у двобої».

«Якщо ти такий хоробрий, то піди і скажи цареві, що готовий битися з велетнем», – дорікнули брати.

Вони дуже здивувалися, побачивши, що Давид дійсно пішов до царя.

Юнак заявив Саулу, що готовий стати у двобій із Ґоліятом і що Бог допоможе йому здобути перемогу.

«Візьми мій меч та обладунки!» – сказав Давиду Саул. І цар дав юнакові свою зброю та надів йому на голову шолом. Але в обладунках царя Давиду було незручно, він почувався скуто.

«Я не можу таке носити, – сказав він Саулу. – Я не звик. Краще візьму із собою пращу й камінці, якими я користуюся, коли пасу свої отари».

Юнак зняв із себе обладунки царя й узяв пращу, вибрав п’ять гладеньких камінців зі струмка й поклав їх у свою сумку.

Коли Ґоліят побачив, що до нього наближається юний Давид, то почав так голосно реготати, що ізраїльтяни затулили свої вуха руками.

Велетень мав важкий меч і гігантський щит. Але коли він побачив, що Давид узяв із собою тільки камінці та пращу, він знавіснів.

«Ти думаєш, що битися зі мною – те саме, що відганяти палицею хижаків від овець?» – прогарчав Ґоліят.

Але Давид уміло поводився зі своєю зброєю. Ідучи назустріч Ґоліяту, він узяв пращу та вклав у неї камінець.

Наблизившись до велетня, Давид вигукнув: «Виступаю проти тебе в ім’я Бога живого!»

Із цими словами Давид розмахнувся й метнув камінець у Ґоліята. І потрапив камінець у лоб велетня. Той миттю впав на землю мертвим.

Тоді Давид підбіг, схопив меч супротивника й відтяв йому голову. Коли нажахані філістимляни побачили, що Ґоліята повалено й обезголовлено, вони повтікали.

А ізраїльтяни раділи, бачачи перемогу Давида над велетнем Ґоліятом. Вони ринулися наздоганяти філістимлян, женучи їх геть зі своєї землі.

Незабаром увесь ізраїльський народ дізнався, що Давид переміг Ґоліята й філістимлян вигнали з країни. Люди танцювали і співали на вулицях, вихваляючи хороброго пастуха. І слава про героя розлетілася повсюди.

А цар Саул запалився заздрістю до юнака, бо всі навколо прославляли Давида та його подвиг.

Давид учився бути вірним Богу, коли був пастухом. Він переміг Ґоліята, бо вірив, що Бог Ізраїля – живий Бог. І Господь допоміг йому у двобої з велетнем.

Тепер Давид знав, що означає жити згідно з волею Бога, коли він стане царем Ізраїля.

Історію про перемогу Давида над Ґоліятом викладено в Першій книзі Самуїловій, у розділі 17.

ЦАР ДАВИД

Усі в палаці Саула знали пастуха Давида. Він убив у двобої велетня Ґоліята. А ще він дуже добре грав на гуслях.

Після бою з велетнем Давид почав мешкати в палаці царя Саула. Там він познайомився із Йонатаном, сином царя. Хлопці одразу ж заприятелювали і стали такими близькими друзями, що ніколи не мали один від одного жодних секретів.

Давид був відомим. Усі ізраїльтяни любили його. Адже юнак був дуже хоробрим. А цар Саул заздрив йому.

«Ізраїльтяни хочуть його зробити царем, – думав він. – Я маю його позбутися. Навіть мій син Йонатан дуже любить Давида».

Одного разу Давид грав на гуслях для царя, щоб розвеселити його. Раптом Саул схопив спис і кинув його в Давида. Але юнак устиг відскочити в сторону. Спис увігнався у стіну саме над тим місцем, де щойно сидів Давид. Юнак злякався царського гніву та втік із палацу.

Йонатан засмутився, що Давид більше не живе в палаці. Тож він звернувся до батька з такими словами: «Усі тут люблять Давида. Ми віримо, що з часом він стане великою людиною». Але ці слова ще більше розлютили Саула.

Йонатан розшукав друга й повідомив, що Саул хоче вбити його. Але Давид знав, що Бог не допустить цього, бо Він хоче поставити його царем над Ізраїлем.

А Саул усе шукав можливості позбутися Давида.

Одного разу в палаці було велике свято. Давид сказав Йонатану: «Я не можу піти на свято, бо Саул чатує на мене. Якщо ж твій батько про мене запитає, то перекажи, що я вирушив відвідати свою родину».

Йонатан пообіцяв другу передати його слова царю.

Увечері, під час бенкету, цар Саул запитав, чому немає Давида. Коли ж Йонатан повідомив, що той пішов до своїх родичів, Саул знавіснів. «Чому ти завжди захищаєш Давида?! – кричав він. – Ти мій син, і саме ти маєш стати царем після моєї смерті. Якщо я не вб'ю Давида, царем Ізраїля стане він!»

Наступного дня Йонатан зустрівся з Давидом й переказав усе, що трапилося на святі. «Ти не повинен з’являтися в палаці, доки живий мій батько, – застеріг він. – Цар хоче вбити тебе».

Давид не знав, куди сховатися від гніву Саула, проте вірив, що Бог порятує його.

Цар Саул продовжував пошуки Давида, щоб убити його.

А юнак пішов у гори, де було багато печер. Дехто з його друзів пішли слідом за ним.

Одного разу Саул був у горах і розташувався на відпочинок у печері, в глибині якої ховався Давид. Не підозрюючи, що юнак перебуває там, утомлений цар заснув. Тоді Давид потихеньку підкрався до нього й відрізав ножем клаптик плаща.

Коли Саул вийшов із печери, Давид гукнув: «Чому ти хочеш убити мене? Адже я не заподію тобі зла. Поглянь, я був зовсім поруч і не зашкодив тобі», – сказав Давид, показуючи йому на доказ клаптик плаща.

Саул визнав, що Давид мав рацію. Але невдовзі цар забув про цей випадок у печері, тож знову почав переслідувати Давида.

Іншим разом Давид проник вночі в табір, де перебував цар Саул. Усі спали. Тоді Давид узяв спис царя, що лежав біля його узголів'я. На ранок Давид здалеку закричав: «Царю Сауле, де твій спис?»

Спис був у Давида. І тоді цар знову зрозумів, що Давид запросто міг убити його цієї вночі, але не зробив цього. І Саул повернувся додому.

Минув час. Одного разу Давид дізнався, що в жорстокій битві з філістимлянами загинули цар Саул і його син Йонатан. Він сильно тужив за ними. Це були найважчі дні в його житті. Особливо Давид сумував за втратою свого найкращого друга Йонатана.

Після смерті Саула народ обрав царем Давида. Так здійснилася Божа обіцянка. Ізраїльтяни й далі вели війни. Але вони знали, що Бог допоможе царю Давиду здобути перемогу в битвах.

Минув час, і цар Давид увійшов у Єрусалим. Там він улаштував велике свято на честь повернення Божого ковчега до міста. Під час ходи Давид від радості голосно співав і танцював.

Але царю потрібно було ще багато воювати. Він хоробро вів свої війська в бій і перемагав усіх ворогів.

Нарешті в Ізраїлі настали мирні часи.

Ще багато років царював Давид в Ізраїлі. Все своє життя чоловік беріг свою відданість Богу.

Давид любив Бога й ніколи не припиняв слухатися Його. А якщо чоловікові траплялося помилятися, він гірко каявся й завжди просив прощення в Бога.

Господь виконав усе, що обіцяв Давиду. «Твій син Соломон успадкує царство й буде царем над Ізраїлем після тебе, – сказав Бог. – І саме він для Мене збудує храм».

Історію про царя Давида ти можеш прочитати в Першій книзі Самуїловій, починаючи з 18-го розділу, й у Другій книзі Самуїловій.

ХРАМ СОЛОМОНА

«Хай живе цар Соломон!» – вітав народ нового правителя. Соломон став царем Ізраїля. Він хотів бути таким самим хорошим царем, яким був його батько – цар Давид.

Соломон знав, що, коли цар Давид слухався Бога, все було добре в його царстві. Тому Соломон вирішив також у всьому коритися Богові.

Господь був задоволений, що Соломон вирішив жити в послуху Його волі. Бог розмовляв із Соломоном у його снах. «Що подарувати тобі? – запитав його одного разу Господь. – Ти можеш просити все, чого забажаєш».

«Мені потрібна мудрість, – відповів Соломон. – Я не зможу бути хорошим царем, якщо не стану мудрим».

Бог був задоволений відповіддю Соломона. «Я дам тобі мудрість, – сказав Господь, – а також славу й багатство».

І Бог зробив Соломона мудрим. Усі ізраїльтяни приходили до нього по допомогу та мудру пораду, й він усім зараджував. І навіть з інших країн приходили люди до ізраїльського царя. Вони хотіли пересвідчитися, що Бог дійсно дав Соломону велику мудрість і багатство.

Почувши про мудрість Соломона, сама цариця Шеви здолала далекий шлях, аби побачити його й поговорити.

Цариця ставила йому питання й вислуховувала мудрі відповіді. Її вразив чудовий палац Соломона, його розкіш і пишність.

«Мені казали, що ти дуже багатий, – мовила вона до Соломона. – А також я чула, що ти дуже мудрий. Але я боялася, що розчаруюся, коли побачу тебе. Тепер хочу сказати, що твоя мудрість і твоє багатство перевершили всі мої очікування!»

Коли ізраїльтяни вперше прийшли
у країну Ханаан, вони жили в наметах.

А тепер вони мали хороші будинки,
захищені високими кам’яними мурами.
Але в місті не було Божого храму.

«Ми повинні побудувати гарний храм, – вирішив цар Соломон, – про який мріяв мій батько. Це буде найпрекрасніший храм у світі. Всередину ми поставимо Ковчег Заповіту. Він нагадуватиме нам про Божі обітниці».

І Соломон розпочав будівництво храму. «Ми зведемо прекрасний храм із каменю, дерева й золота, – вирішив цар. – Роботу ми доручимо найкращим майстрам».

Соломон надіслав послання царю Тіри. «Я будую Божий храм, – писав він. – Прошу тебе надіслати мені кедрові дерева для будівництва. Я хочу, щоб цей храм був із найкращого дерева».

Цар закликав найкращих майстрів з каменю, дереву й золота з усіх кінців світу. «Ми будуємо особливий храм, храм нашого Бога, – сказав Соломон працівникам. – Ви маєте працювати в тиші та з благоговінням. Не здіймайте шуму й не галасуйте під час робіт».

Робітники працювали старанно. Їхня праця тривала дуже довго.

Храм не був таким величезним, як, наприклад, кафедральний собор, але він був надзвичайно гарний. Навколо храму була велика площа, щоб увесь народ міг збиратися біля нього.

І ось, нарешті, будівництво завершили. Тепер можна було внести до храму Ковчег Заповіту. Для нього виокремили особливе приміщення, стіни якого було вкрито золотом.

Коли Соломон та ізраїльський народ прийшли подивитися на храм, усіх вразила його незвичайна краса.

Це був найпрекрасніший храм з усіх, які коли-небудь зводили у світі.

Соломон скликав на площу перед храмом увесь народ. «Храм нашого Бога збудовано! – вигукнув цар. – Усередині храму – Ковчег Заповіту. Віддамо ж хвалу Господу за те, що Він допоміг нам побудувати цей храм!» Соломон і весь народ стали молитися Богу:

«Ми знаємо, Боже, що Ти на небі. Молимо Тебе, щоб цей храм став місцем Твоєї присутності на землі».

Раптом хмара осяяла й наповнила храм. І люди зрозуміли, що Бог почув їхні молитви.

Бог дав ізраїльському народу великого та мудрого царя. І коли люди приходили в цей прекрасний храм молитися Богу, вони знали, що Єрусалим став особливим місцем. Адже в цьому храмі з ними перебував Бог.

Цю історію ти знайдеш
у Першій книзі царів,
у розділах 3–10.

ІЛЛЯ ТА ВДОВА ІЗ САРЕПТИ

Історія ця сталася за тих часів, коли в Ізраїлі царював Ахав. Він мав навчати народ любити Бога й жити згідно з Його волею. Але сам цар поклонявся не Богу, а ідолу Ваалу. Правитель навіть карав тих ізраїльтян, які молилися істинному Богові.

Бог хотів допомогти ізраїльському народу, тож послав до нього Свого пророка. Його звали Ілля. Бог говорив йому Свою волю, а чоловік передавав людям усе почуте від Господа.

Одного разу Бог послав Свого пророка до царя Ахава. Ілля прийшов і сказав йому: «Так говорить Бог: "Жодна крапля дощу не впаде на землю доти, поки ти, царю, не навчишся коритися волі Моїй"».

Ахав сильно розгнівався на пророка і прогнав його.

І ось настала велика посуха. Усі річки й навіть колодязі висохли. Царя та всіх людей мучила спрага, ніде не було навіть ковтка води.

Ахав дуже гнівався на Іллю. І пророк утік від царя до маленького містечка Сарепта. Бог сказав Іллі: «У цьому місті є люди, в яких ти зможеш жити».

Він також сказав Іллі, що в Сарепті мешкає одна жінка-вдова зі своїм маленьким сином. І хоч вони дуже бідні, але про Іллю подбають. «У них ти будеш у безпеці», – запевнив Бог.

Ілля не знав, де знайти цю вдову, та коли він прийшов до Сарепти, то побачив жінку, яка збирала хмиз для вогнища. Вона була бідно вдягнена й мала втомлений вигляд.

Ілля звернувся до неї: «Я дуже голодний і втомлений. Чи не можеш ти дати мені шматочок хліба й ковток води?»

Жінка здивовано подивилася на чоловіка. «Хіба ти не знаєш, що в наших місцях уже тривалий час не було дощу?» – запитала вона.

«На полях не виросло жодного колоска. Жменька борошна й ложка олії – це все, що я маю. Коли я повернуся додому, то приготую з цього їжу для себе й сина. А потім на нас очікує голодна смерть», – сказала жінка.

«Приготуй із цього борошна й олії їжу для мене, – сказав їй Ілля, – і ти побачиш, як Бог подбає про тебе і твого сина».

Жінка запросила Іллю до свого будинку. Вона замісила тісто, зробила маленькі коржі та спекла їх.

Потім вона принесла коржі Іллі. Сльози тремтіли на очах жінки, коли вона дивилася, як їсть пророк.

«Чим я нагодую свого синочка?» – журилася вдова.

Але коли вона подивилася в діжку, то... Яке диво! Там знову було борошно. Тоді зазирнула у глечик. Там, як і донині, була ложка олії!

Відтоді жінка щодня пекла коржі для Іллі, для себе і свого сина.

Після приготування вона зазирала в діжку. Там було стільки ж борошна, як і раніше. А на дні глечика досі лишалася олія.

Одного разу маленький син цієї жінки занедужав. Хвороба хлопчика була такою важкою, що він помер. Жінка сильно горювала за своїм сином.

«Тепер я залишилася зовсім одна, й мені більше нікого любити, – плакала бідолашна жінка. – Адже я дбала про тебе, Іллє, чому ж Бог допустив, аби мій син помер?»

Ілля підняв хлопчика з ліжка.
«Я ненадовго заберу його до себе», –
сказав він засмученій жінці.

Пророк приніс хлопчика у свою кімнату і поклав його на ліжко. Потім він замкнув двері та звернувся до Бога.

«Чому Ти допустив це горе? – запитав Ілля Бога. – Прошу Тебе, зроби так, щоб хлопчик знову ожив. Його мати піклувалася про мене й годувала мене».

Бог почув прохання Іллі й повернув дитину до життя. Пророк подивився на хлопчика й раптом побачив, що той дихає.

Ілля взяв хлопчика на руки і спустився з ним до його матері. «Поглянь, – сказав він їй, – твій син живий. Я попросив про це Бога, і Він оживив його».

«Яка радість! – вигукнула жінка. – Тепер я знаю, що ти – Божий чоловік».

І вона звернулася до Господа зі словами: «Дякую Тобі, Боже, що Ти послав Іллю до Сарепти. Через нього я навчилася довіряти Тобі».

Історію про пророка Іллю ти можеш прочитати в Першій книзі царів, у розділі 17.

ІЛЛЯ ТА ПРОРОКИ ВААЛА

Протягом двох років не було дощу в Ізраїлі. Сталося це з вини царя Ахава. Бог послав до нього пророка.

Ілія сповістив царя: «Бог розгнівався на тебе, Ахаве, за твій непослух і за те, що ти почав поклонятися неправдивим богам. Якщо ж ти розкаєшся та виявиш Богу пошану, Він пошле дощ на землю».

Але цар Ахав не послухався пророка.
І Бог удруге послав Іллю до царя.

Пророк ішов до царя. Земля під ногами була сухою й розтрісканою від спеки. Худоба на полях стояла худа й виснажена, бо трави ніде не було. І люди, яких Ілля зустрічав, мали змарнілий та втомлений вигляд. Довкола нічого не виросло, й бракувало їжі.

Коли люди побачили, що Ілля йде до Ахава, вони сказали: «Ну і сміливий же ти чоловік, Іллє! Адже цар Ахав сильно гнівається на тебе, й він шукав тебе».

Побачивши Іллю, Ахав вигукнув: «Це ти баламутиш народ Ізраїля!» Ілля відповів цареві: «Це не я бентежу народ, а ти, бо відкинув волю Божу. Якби ти слухався Господа, то не сталося б у країні цього лиха!»

«Ти маєш поклонятися істинному Богові, – сказав Ілля Ахаву, – а ти поклоняєшся неправдивим богам. Ваал – ідол, він не має могутності. І я можу тобі це довести. Збери на горі Кармел ізраїльський народ і пророків Ваала. І ми на власні очі побачимо, хто істинний Бог».

І цар Ахав наказав ізраїльтянам і всім пророкам Ваала зібратися на горі Кармел. Ілля сказав: «Ми приготуємо жертовники, але запалювати вогню не будемо. Нехай пророки Ваала моляться, щоб їхній бог послав їм вогонь на жертовник. І я теж буду молитися Господу, щоб Він послав вогонь на мій жертовник. Бог, який пошле на жертовник вогонь, і є істинний Бог».

Коли всі зібралися на вершині гори, пророки Ваала побудували з каміння жертовник. Потім вони поклали на вівтар заколене теля, але вогонь не розвели.

Ілля підвівся на повний зріст і закричав, звертаючись до народу, щоб усі могли його чути: «Настав час, аби всі схаменулися. Є лише один Бог істинний і сущий! Не можна поклонятися двом богам – Ваалу й Богу Ізраїля!

Подивімося, який Бог запалить вогонь на зведеному для Нього жертовнику. І тоді ми побачимо, хто є Бог сущий, Бог істини – Ваал чи Бог Ізраїля!»

Ілля сказав пророкам Ваала, щоб вони першими почали молитися своєму богу. І ті стали молитися, волати і кричати, звертаючись до Ваала. Люди марно молилися майже цілий день своєму ідолу.

Вони плескали в долоні й танцювали навколо жертовника, проте вогонь усе не з’являвся.

Ілля сміявся: «Можливо, Ваал заснув, і тому вас не чує? Кричіть голосніше, щоб розбудити його! Тоді він, може, пошле вам вогонь!»

І пророки почали волати і кричати ще голосніше, звертаючись до Ваала. Вони танцювали навколо жертовника дедалі швидше, але вогню так і не було.

Тепер настала черга пророка Іллі. Він закликав усіх ізраїльтян підійти ближче, щоб вони могли краще бачити все, що відбувається. Ілля взяв великі камені та спорудив із них жертовник Богу. І поклав на нього зарізане теля. Потім він викопав рів навколо жертовника.

Наповнивши відра водою, Ілля вилив її на жертовник, так що все стало мокрим. Вода полилася навколо жертовника, й рів наповнився водою.

І ось Ілля встав перед жертовником і почав волати до Господа гучним голосом: «Великий Боже! Молю Тебе, яви людям Свою могутність, і нехай пізнають вони, що Ти один Бог Ізраїля, Бог сущий, Бог істинний. І нехай їхні серця навернуться до Тебе!»

Раптом яскраве полум'я охопило жертовник Іллі й густий дим здійнявся в небо. І все згоріло – і теля, і жертовник, і навіть воду поглинув вогонь.

Побачивши це, всі навколо вигукнули: «Бог Ізраїля – наш Бог! Ми хочемо служити нашому Богу!»

А пророк Ілля звернувся до царя Ахава: «Тепер ти можеш спокійно рушати додому. Я чую шум дощу».

І тут усі побачили, що від моря насувається невеличка хмара. Вона швидко наближалася. Незабаром усе небо потемніло та вкрилося хмарами. На землю почали падати великі краплі дощу. Хлинула злива. Скінчилася посуха. Тепер знову зеленітиме трава на луках, і поля даватимуть урожай. Увесь народ навернувся до свого Бога.

Ти знайдеш цю історію
в Першій книзі царів,
у розділі 18.

СТРАШНА ТАЄМНИЦЯ НААМАНА

Нааман був головним воєначальником сирійської армії. Сирія в той час воювала з Ізраїлем.

Одного разу сирійці на чолі з Нааманом повернулися з Ізраїлю та привели багато полонених. Сирійський цар був дуже задоволений перемогою Наамана й дав його дружині в подарунок дівчинку, захоплену в полон разом з іншими ізраїльтянами.

Нааман був великим полководцем, але його життя затьмарювала жахлива таємниця. І ніхто з його друзів і воїнів не знав про це. Навіть сирійський цар не знав. Знала тільки дружина.

А полягала таємниця в тому, що Нааман страждав на страшну хворобу – проказу.

І його хвороба посилювалася з кожним днем.

Бідолашний Нааман! Він намагався приховати під одягом уражені хворобою місця на своєму тілі. Але його стан дедалі погіршувався.

Дружина Наамана дуже страждала. Жінка кохала свого чоловіка й намагалася приховати від людей своє горе. Вона створювала видимість безтурботного життя.

Адже дружина Наамана знала: якщо їхні друзі дізнаються про хворобу чоловіка, то його вишлють із міста, й він уже не зможе бути впливовим воєначальником.

Одного ранку дружина прокинулася і стала гірко плакати. Дівчинка, яку Нааман привіз з Ізраїлю, побачила сльози своєї пані та поспівчувала їй. «Прошу вас, не плачте, – втішала маленька служниця. – У вас від сліз почервоніють очі. Подивіться, сьогодні я приготувала вам найкращу жовту сукню. Усміхніться!»

Але дружина Наамана продовжувала лити сльози. «Через що ви так гірко плачете?» – запитала дівчинка.

«Воєначальник Нааман хворий на проказу, – відповіла крізь сльози бідолашна жінка. – Коли люди дізнаються про його хворобу, всі від нас відвернуться. А Наамана вишлють далеко-далеко».

Маленька дівчинка задумалася. Потім вона вигукнула: «Я знаю чоловіка в Ізраїлі, який може вам допомогти. Звуть його Єлисей, він пророк нашого Бога. Господь Ізраїля може зцілити Наамана».

Дружина Наамана повірила й побігла до чоловіка, щоб розповісти цю дивовижну новину.

Нааману довелося відкрити царю свою таємницю, і правитель відпустив його до Ізраїлю.

Воєначальник узяв із собою кілька слуг і лист до ізраїльського царя. Коли Нааман прибув до Ізраїлю й повідомив, навіщо він прийшов, цар ізраїльський злякався. «Чи не хоче сирійський цар знову піти війною на нас! – вигукнув він. – Адже я не Бог, аби зцілити полководця!»

Тим часом пророк Єлисей відправив до царя свого посланця. «Нічого не бійся, – заспокоїв пророк, – і направ Наамана до мене».

Цар ізраїльський дуже зрадів. «Тобі потрібно вирушити до пророка Єлисея», – сказав він Нааману. Слуги царя низько вклонилися полководцю, коли він виходив із палацу. «Сподіваємося, пророк зможе допомогти Нааману, – говорили люди між собою. – Ми не хочемо нової війни із Сирією».

Нааман на своїй колісниці прибув до дому Єлисея. Але ніхто не запросив його ввійти в будинок.

Слуга вийшов до полководця й переказав йому слова пророка: «Єлисей каже, щоб ти сім разів занурився в річку Йордан – і одужаєш».

Нааман розгнівався: «Як сміє Єлисей так зі мною говорити?! Я думав, що пророк вийде й помолиться за мене Богу, а він каже, щоб я викупався в річці! Я не збираюся купатися у вашій брудній річці!»

Але слуги Наамана сильно просили його: «Чому б вам не викупатися в річці? Адже легко зробити те, що каже пророк. Спробуйте, бо навіть дитина може зануритися в річку».

Нааман неохоче погодився і спустився до річки. Він став занурюватися у воду, а його люди чекали на березі й рахували: «Раз, два, три...» Вони потайки раділи, що їх не змусили йти у воду разом зі своїм господарем.

Вода була каламутною та холодною. Ноги Наамана ковзали по гострому камінню, й він уже ладен був відмовитися від того, щоб продовжувати занурення, та вийти з води. «...Чотири, п’ять, шість! – рахували його люди на березі. – Не зупиняйтеся, адже Єлисей сказав: сім разів!»

Після сьомого занурення Нааман подивився на свою шкіру. Вона була рівною і гладенькою, мов у юнака. І жодних слідів прокази не було на його тілі. Нааман зцілився! Ох і радів же він!

Нааман поспішив зі своїми слугами до Єлисея, щоб віддячити йому.

Він прийшов до пророка і сказав: «Тепер я знаю, що лише Бог Ізраїля є істинний Бог!»

І відтоді воєначальник вирішив поклонятися Богу Ізраїля. Йому кортіло якнайшвидше повернутися додому, щоб розповісти дружині про зцілення і про силу та славу істинного Бога, щоб і вона також могла шанувати Господа.

Цю історію ти знайдеш
у Другій книзі царів, у розділі 5.

В ОТОЧЕННІ ВОРОГІВ

Ізраїльтяни раділи та славили Бога. Він дав їм доброго царя, покірного Божій волі. Звали його Єзекія.

Правитель полюбив Господа й нічого не робив без Його поради та благословення.

Єзекія завжди чинив правильно, бо за тих днів в ізраїльтян був страшний ворог – цар Ассирії, на ім’я Санхерів.

Цар Санхерів був дуже відомий через свою неймовірну силу та жорстокість, тому люди навіть боялися вголос вимовляти його ім’я. «Він спалює за собою міста й селища, його військо озброєно до зубів, а воїни перемагають усіх, із ким вони б’ються», – переповідали люди про ассирійського царя.

І ось прийшов день, коли жителі Єрусалима дізналися, що військо царя Санхеріва наближається до їхнього міста.

Городяни зачинили всі ворота. Мури Єрусалима були високими й міцними. Щодня цар Єзекія та його люди спостерігали з міського муру за наближенням війська царя Ассирії. Вони знали, що цар Санхерів узяв в облогу всі міста на своєму шляху.

І ось одного дня величезне військо Санхеріва підступило до стін Єрусалима. Гострі списи воїнів виблискували на сонці. Місто було оточено з усіх боків, і його мешканці виявилися замкненими всередині.

Санхерів послав свого підданого до обложеного міста. Посол підійшов до воріт і закричав: «Виходь, царю Єзекіє! Маю для тебе важливе повідомлення!»

Цар Єзекія вислав до воріт трьох своїх послів для переговорів із посланцем Санхеріва.

Ассирійський вісник сказав: «Чому ви чините нам опір? Ви знаєте, що ми сильніші за вас. І не кажіть, що цар Єзекія сподівається на допомогу Бога. Мені просто смішно це чути!»

Мешканці Єрусалима біля міських воріт чули кожне слово посла Санхеріва. «Не слухайте Єзекію, – продовжував посол. – Ви ніколи не зможете перемогти нас. Ваш цар намарно покладається на Бога!»

«Чому ви вважаєте, що ваш Бог кращий за богів інших народів? – знову закричав вісник. – Ми перемогли інші народи, переможемо й вас!

Не обманюйте себе, сподіваючись, що ваш Бог допоможе та захистить!»

Посланці царя Єзекії не промовили ні слова у відповідь. Цар Єзекія наказав їм не відповідати послу.

Троє посланців повернулися до Єзекії й переповіли все, що говорив посол ассирійського правителя Санхеріва. Цар дуже засмутився й занепокоївся.

Ізраїльський правитель відправив своїх людей до пророка Ісаї з посланням. «Посол царя Санхеріва образив Бога живого. Молися за нас Господу!» – було написано в листі.

Бог обрав Ісаю Своїм пророком. Він сповіщав Ісаї все, що хотів сказати, а пророк переповідав людям слова Бога.

Ісая вислухав посланців царя Єзекії. «Не бійтеся погроз царя Санхеріва, – сказав пророк. – Бог прожене ассирійців із нашої землі».

Водночас до Єзекії прийшов чоловік із листом від царя Санхеріва. У посланні йшлося: «Ви вважаєте, ніби ваш Бог настільки великий, що може мене перемогти. Але я знаю, що це не так. Ваш Бог ніколи не здолає мене!»

Прочитавши це послання, цар Єзекія поніс його в Божий дім. У храмі він розгорнув перед Богом лист. «Ти – істинний Бог! – звернувся Єзекія до Господа. – Ти знаєш шляхи світу. Почуй слова Санхеріва, який образив Тебе, Бога живого. Він вважає, що нашого Бога зроблено з дерева чи каменю, як богів інших народів. Господи, Боже наш, спаси нас від його руки, й нехай знають усі царства земні, що Ти, і тільки Ти, єдиний та істинний живий Бог!»

І Бог почув молитву царя Єзекії. За дорученням пророка Ісаї царю Санхеріву у відповідь надіслали лист. У ньому було написано: «Нам смішно чути ваші погрози й вихваляння.

Ви вважаєте, ніби наш Бог не зможе зупинити ваше військо й не захистить нас. Але наш Господь знав, що ви прийдете під стіни Єрусалима, й Він допоможе нам. Наш Бог сказав, що ви навіть не зможете ввійти в міські ворота. Так говорить наш Бог!»

Наступного ранку ізраїльтяни вирішили подивитися з міського муру, що ж відбувається навкруги. Вони насилу повірили своїм очам.

Військо царя Санхеріва, яке прийшло захопити Єрусалим, лежало біля стін міста. Усі воїни були мертвими. Ізраїльтяни тільки встигли побачити, як ассирійський цар тікає від єрусалимських стін.

Так Бог виконав Свою обіцянку. Воїни Санхеріва дійсно не змогли навіть увійти в міські ворота.

Історію про царя Єзекію та поразку ассирійського війська біля стін Єрусалима ти знайдеш у Другій книзі царів, у розділах 18–19.

ЄРЕМІЯ ТА ВЕЛИКЕ ЛИХО

Єремія був дуже молодим, коли Бог уперше заговорив до нього. Він був вражений. Ніколи раніше з ним нічого подібного не траплялося.

Бог сказав Єремії: «Я обрав тебе ще до твого народження. Ти будеш Моїм пророком. Через тебе Я говоритиму зі Своїм народом».

Єремія був дуже боязким, тому відповів: «Як я можу стати пророком. Я занадто молодий, та й узагалі, не знаю, що маю говорити».

«Не ти говоритимеш, а Я, – сказав Бог. – Я дам тобі слова, які ти передаси Моєму народові». Цієї миті Єремія відчув дотик пальців до своїх уст.

Бог сказав Єремії, що Він любить Свій народ. Він полюбив його від самого початку, коли обрав Авраама стати родоначальником нової нації.

«Але люди забувають про Мене, – зауважив Бог. – Вони кажуть, що люблять Мене, а самі поклоняються ідолам – богам, зробленим із каменю й дерева. Тепер ти будеш Моїм пророком! Ти повинен сказати Моєму народові, щоб він навернувся до Мене. Поки не пізно!»

Єремія підкорився Божій волі. Господь наказав пророку піти в Єрусалим до Божого храму, де всі зможуть його почути. Він пішов туди й почав проповідувати. «Бог застерігає, щоб ви змінили своє життя, – промовляв Єремія людям. – Ваші справи ненависні Йому. Ви не маєте права ввійти до храму, поки не зміните ваше життя!»

Люди слухали Єремію, але робити те, що Бог говорив їм через пророка, вони не хотіли.

Єремія нагадав народу про обіцянку Бога, яку Він дав Аврааму. «Господь обіцяв оберігати вас, якщо ви будете Йому служити», – повідомив чоловік.

«Ви зі свого боку порушили обітницю між вами й Богом. Бог як і раніше любить вас, але Він не може виконати Своєї обіцянки, якщо ви не зміните власне життя».

Люди слухали пророка, проте не бажали хоч щось змінити у своєму житті.

Тоді Єремія вказав їм на ятку гончаря, що була неподалік від храму.

«Подивіться на цього гончаря, – сказав він. – Якщо горщик під його руками виходить неправильної форми, що майстер зробить із ним?»

У народі відповідали: «Він зімне глину й розпочне роботу заново. Кожен знає це».

«Правильно, – відповів Єремія. – То знайте, що те саме зробить Бог, якщо народ, який Він створив, зійде на хибний шлях».

Люди уважно слухали пророка.

Бог наказав Єремії купити великий глиняний глечик. Пророк сказав народу: «Так говорить Бог! Він покарає вас, бо ви не хочете жити у слухняності Йому!»

На цих словах Єремія підняв глечик над головою і з розмаху жбурнув його об землю. «Ось що зробить із вами Бог! – закричав він. – Цар вавилонський прийде і зруйнує це місто!» Люди нажахано дивилися на дрібні черепки, що лишилися від глечика.

Тепер уже ніхто не зміг би відновити посуд.

Натовп знавіснів. «Хто дав Єремії право видавати себе за пророка? – кричала юрба. – Час його приборкати!»

Людям дуже не подобалося чути, що вони чинять неправильно.

Єремію хоч і налякав вибух люті натовпу, проте він мужньо продовжував свідчити. Він проповідував у храмі, надсилав послання цареві. Але все було марно. Зрештою цар наказав своїм стражникам заарештувати пророка.

Вартові схопили Єремію й кинули його у глибокий висохлий колодязь. Там було темно й волого. Тепер чоловік уже не міг проповідувати.

Але в місті Єремія мав друга, який прийшов до царя і сказав: «О великий царю! Накажи звільнити пророка з колодязя. Вороги вже оточили наше місто, а Єремія от-от помре з голоду. Дозволь мені врятувати його».

Цар наказав звільнити чоловіка з колодязя. Пророка витягли звідти й посадили до в’язниці.

Але Бог виконав те, що через Єремію говорив людям. Він вирішив покарати ізраїльський народ.

І ось одного разу вороги ввірвалися до Єрусалима. Вони зв’язали ізраїльтян мотузками й повели їх у вавилонське рабство.

Місто зруйнували, царський палац спалили. Божий храм перетворили на купу каміння. Лише невелика кількість людей залишилася в місті. Серед них був і Єремія.

Пророк перебував у глибокій скорботі. Єремія сумно дивився на місто, яке колись було таким прекрасним. Тепер навколо лише руїни й порожнеча.

І згадав Єремія, як Бог говорив йому: «Єрусалим буде розграбовано, а його мешканці стануть бранцями. Та якщо народ Мій навчиться слухати Мене й коритися Мені, Я поверну його до рідного міста».

Бог досі любив Свій народ. Тож надія залишалася.

Історію пророка ти знайдеш
у Книзі пророка Єремії та
у книзі Плач Єремії.

ЗОЛОТИЙ БОВВАН ЦАРЯ НАВУХОДОНОСОРА

Цар Навуходоносор здобув велику перемогу. Він привів з Ізраїлю багато полонених, аби ті працювали у Вавилоні.

І наказав цар Навуходоносор начальнику над полоненими: «Піди й поговори з ізраїльтянами, яких я привів у Вавилон. Вибери серед них кілька молодиків – красивих, сильних і розумних, здібних до різних наук. Вони будуть служити в моєму палаці».

І начальник над полоненими вибрав чотирьох гарних і сильних молодиків. Усі вони любили Бога й були слухняними Його волі. Хлопці тішилися, що житимуть разом.

Але чотирьох друзів турбувало те, що їх посилають до палацу служити вавилонському царю. «Ми маємо служити Богу, – говорили вони. – Як нам бути, якщо в палаці годуватимуть їжею, яку ми не повинні вживати, бо її забороняє закон Божий?»

І тоді Даниїл, один із цих молодиків, вирушив поговорити з начальником над полоненими. «Ми не хочемо порушувати закон, який нам дав Бог Ізраїля, навіть якщо живемо тут і є бранцями царя вавилонського», – сказав Даниїл.

«Згідно з нашим законом, нам заборонено вживати їжу, яку готують тут, – продовжив він. – Прошу, давайте нам лише овочі й питну воду. Робіть це протягом десяти днів. І тоді побачите, що Бог збереже нас сильними і здоровими».

Начальник над полоненими погодився: «Ну що ж, добре. Я зроблю так. Сподіваюся, що через вас я не матиму неприємностей».

Відтоді молодикам давали лише овочі й воду. На десятий день начальник побачив, що четверо бранців були як і раніше сильними та здоровими. Він здивувався і сказав: «Бачу, що ваш Бог дійсно піклується про вас, якщо ви дотримуєтеся Його закону».

Одного разу в царському палаці почалося велике хвилювання. Правителю наснився дивний сон. Четверо друзів чули, як цар закликав усіх мудреців і наказав їм розтлумачити цей сон. «Про що був мій сон і що він означає?» – запитував він мудреців.

Мудреці були сильно налякані. «Твоя вимога нездійсненна, – відповідали вони. – Як ми можемо знати, що тобі снилося?»

Цар вавилонський сильно розгнівався й почав кричати на них: «Якщо не розповісте мій сон, то накажу всіх вас стратити!»

Мудреці тряслися від страху, але нічого не могли сказати цареві. І тоді Бог відкрив Даниїлу сон Навуходоносора, тож він пішов до царя.

«Я можу розказати твій сон і пояснити його значення», – промовив Даниїл і розповів цареві все.

Цар уважно вислухав Даниїла й залишився дуже задоволений ним. Він сказав: «Твій Бог великий, і Він дав тобі мудрість. Я зроблю тебе головним мудрецем у своєму палаці, а твоїм друзям дам високі посади».

Цар Навуходоносор бачив силу істинного Бога, і знав, що Господь дав Даниїлу велику мудрість. Але попри це цар був дуже гордим і вважав себе найважливішою людиною у світі.

Одного разу Навуходоносор наказав відлити золотого ідола. Він звелів усьому народу зібратися на майдані перед ідолом. І зійшовся великий натовп. Музиканти приготувалися грати на інструментах. Навуходоносор віддав наказ: «Щойно люди почують звуки музики, всі вони повинні впасти ниць і вклонитися золотому ідолові».

Оповісник на майдані оголосив наказ царя: «Якщо хто, зачувши звуки музики, не захоче впасти додолу й поклонитися золотому ідолові, то його кинуть у піч і спалять!»

Але ізраїльські чоловіки були переконані, що людина має вклонятися лише живому Богу.

Троє друзів Даниїла сказали: «Ми любимо Бога й не станемо поклонятися золотому бовванові».

Коли цар Навуходоносор почув, що друзі Даниїла не впали долілиць перед золотим ідолом, то дуже розсердився. «Якщо ви не поклонитеся, то вас кинуть у розжарену піч!» – застеріг він.

«Можливо, Бог хоче врятувати нас із вогню, – сказали троє друзів. – А можливо, й ні. У будь-якому разі твоєму ідолу ми не поклонимося».

Цар Навуходоносор знавіснів. «Розпаліть вогонь у печі всемеро сильніше!» – закричав він.

«Зв’яжіть їх мотузками й киньте у вогонь!» – наказав цар.

Вогонь у печі був таким сильним, що люди, які кидали сміливців у піч, згоріли.

І тут сталося диво. Обличчя царя Навуходоносора зблідло. Він вигукнув: «Погляньте! Ми кинули трьох чоловіків у вогонь. А зараз їх там четверо, і вони спокійно ходять посеред вогню!»

Усіх приголомшило це видовище.

Цар Навуходоносор попросив бранців вийти з печі. Чоловіки були цілими та неушкодженими, без слідів вогню на тілі й одязі. Від них навіть не пахло димом.

І тоді цар звернувся до свого народу: «Тепер я знаю, що Бог Ізраїля – істинний Бог. Ці троє були слухняними Його волі, тож Бог послав ангела врятувати їх. І немає іншого Бога, крім Бога живого, Бога Ізраїля».

Цю чудову історію ти знайдеш
у Книзі пророка Даниїла,
в розділах 1–3.

ДАНИЇЛ У ЛЕВ’ЯЧІЙ ЯМІ

Даниїл жив у Вавилоні. Це місто не було його рідним, він був бранцем. Але завдяки мудрості вавилонський цар призначив чоловіка своїм радником.

Однак Даниїл чекав, що колись він зможе повернутися додому, в Єрусалим. Щодня він тричі молився Богу у своїй маленькій кімнаті.

І ось одного дня Вавилон захопили перси й запанував новий цар – Дарій. Цей правитель знав, що Даниїл дуже мудра людина. І коли Дарій потребував поради, то завжди посилав за Даниїлом.

У палаці були й інші мудреці, які служили цареві. Бачачи велику мудрість Даниїла, вони почали йому заздрити. «Чому Дарій кличе не нас для поради, – говорили вони між собою, – а цього чужинця Даниїла?»

І мудреці зібралися на таємну нараду. «Ми повинні щось зробити з Даниїлом, – сказали вони. – Але що б таке вигадати, аби його позбутися?»

«Складність у тому, що Даниїл чесний і сумлінний, за ним немає жодної провини, – говорили вони. – Дуже важко знайти привід, аби звинуватити його в чомусь. Спробуймо використати проти нього його любов до Бога».

Наступного дня мудреці попрямували до царя. «Царю Дарію, довіку живи! – привіталися вони. – Ти кращий і наймудріший із царів. І немає для тебе нічого неможливого!»

Царю були приємні такі слова.

«Чому б тобі не видати указ, – продовжували мудреці, – за яким усі твої піддані протягом тридцяти днів не повинні просити нікого ні про що: ні Бога, ні людину, а тільки тебе? Тоді б усі переконалися, який ти великий!»

«Це чудова ідея!» – вигукнув цар і негайно підписав указ.

Даниїл перебував у палаці, коли оповісник зачитав указ царя. Там ішлося: якщо будь-хто попросить кого-небудь, окрім царя, про будь-що, то його негайно буде кинуто в яму до левів.

Мудреці стали стежити за Даниїлом. Вони пішли до його дому і сховалися, щоб чоловік не міг їх бачити.

«Він, напевно, звернеться з проханням до свого Бога, – шепотілися вони. – Тоді ми зможемо його позбутися».

Прийшовши додому, Даниїл багато думав про новий указ царя. Що робити? Адже він щодня дякував Богові за допомогу й турботу про нього. А також звертався до Бога з проханнями.

Нова постанова царя забороняла це робити. Даниїл підійшов до розчиненого вікна й почав голосно молитися Богу, як він це завжди робив.

Мудреці, зачаївшись у схованці, бачили, як біля вікна молиться Даниїл, і чули, як він просить Бога про те, в чому мав потребу.

Мудреці були дуже задоволені. Вони щодуху побігли до царя й доповіли йому, що Даниїл порушив указ.

Цар Дарій дуже засмутився. Він любив Даниїла й не бажав йому зла.

«Краще б я не підписував цього указу, – подумав цар. – Ці люди просто заздрять Даниїлу. А зараз я повинен кинути його в яму до левів».

Дарій не міг порушити власну постанову. Адже він підписав указ своїм ім’ям. А царський указ нікому не можна порушувати, навіть самому цареві.

І ось царські воїни схопили Даниїла та привели його до ями, де були леви, й кинули чоловіка до звірів.

Зажурений цар повернувся до палацу. Тепер він розумів, як нерозумно вчинив, видавши такий указ. Правитель не міг заснути всю ніч.

«Я сподіваюся, що Бог Даниїла дійсно такий могутній, як він каже, – думав цар, перевертаючись на своїй постелі. – І, можливо, Бог урятує його».

Наступного дня, коли всі ще спали, цар Дарій устав і поспішив до ями з левами. Навкруги панувала тиша.

Підійшовши до ями, цар покликав: «Даниїле, чи чуєш ти мене? Чи зміг твій Бог урятувати тебе?» Дарій зовсім не очікував відповіді на свій заклик.

Аж раптом почув: «Так, мій Бог допоміг мені. Він затулив пащі левам, і звірі не заподіяли мені лиха. Бог знає, що я нічого поганого не зробив».

Цар негайно наказав слугам витягти Даниїла з лев’ячої ями. Натомість він покарав людей, які через заздрощі замислили погубити Даниїла.

Після цього Дарій написав послання до всіх народів своєї імперії: «Наказую всім виказувати шану Богові Даниїла, тому що Він – живий Бог і царство Його безмежне. Господь урятував Даниїла від левів».

Цю історію ти знайдеш
у Книзі пророка Даниїла,
в розділі 6.

ЦАРИЦЯ ЕСТЕР

Одного разу в місті Сузи було велике хвилювання. Перський цар мав обрати собі нову царицю. У царський палац з'їхалися найгарніші дівчата з усіх кінців країни. Цілий рік їм давали особливі страви й робили спеціальні натирання, щоб вони стали ще гарнішими й були готові в усій своїй красі постати перед царем.

Одну з дівчат, надісланих до палацу, звали Естер. Вона була юдейкою. Її батьки померли, коли вона була ще маленькою дівчинкою. Естер виховував її дядько Мордехай.

«Ти така гарна, дорога дівчинко! Я впевнений, що цар обере тебе царицею, – сказав їй Мордехай перед тим, як відвезти до палацу. – Але мовчи, що ти юдейка. Тримай це в таємниці від усіх».

І Естер зробила все, як наказував дядько, і зберігала свою таємницю.

Настав день обрання нової цариці. І цар Ахашверош обрав з усіх красунь Естер, адже вона була найгарнішою.

І влаштував цар велику гостину на честь нової цариці, й роздавав усім дари з царською щедрістю.

Естер стала жити в палаці, вона була дуже задоволена новим життям. Її дядько Мордехай працював у палаці, він завжди розповідав Естер про все, що відбувалося навкруги.

Одного разу Мордехай зайшов до Естер дуже схвильований. «Я випадково почув, – сказав він цариці, – що двоє змовників хочуть убити правителя».

Естер переповіла про це Ахашверошу. І змовників покарали. Тоді цар наказав своїм слугам записати ім’я Мордехая у хроніці подій, аби пам’ятати людину, що врятувала йому життя.

Минуло кілька років. І ось цар Ахашверош звеличив одного чоловіка, на ім’я Гаман, і поставив його вище всіх князів у своїй країні. Цей чоловік був дуже гордим і злим.

Коли Гаман гуляв у палацових садах або в місті, люди мали падати на землю й низько йому кланятися.

Тільки Мордехай не кланявся Гаману. «Я схиляю коліна лише перед Богом, – заявив він. – Я не можу кланятися Гаману». І вельможа зненавидів Мордехая.

Тоді Гаман вирішив знищити Мордехая, і не тільки його, а й усіх юдеїв, що жили в перській державі.

Він прийшов до правителя та сказав: «У твоєму царстві є народ, який розсіяно по всіх областях і який дуже відрізняється від нас. Цей народ не виконує законів нашої країни, тож як твій головний радник я раджу тобі позбутися його».

Гаман був хитрим чоловіком. Він зумів переконати царя, що юдеїв необхідно знищити. І цар Ахашверош видав такий указ та призначив день.

А Мордехай, довідавшись це, сильно зажурився. Він пішов до Естер і розповів їй про все. «Це все сталося з вини Гамана, – сказав Мордехай. – Цар би не наважився на таке зло, якби знав, що ти теж юдейка. Ти маєш піти до Ахашвероша та врятувати свій народ».

«Але я можу піти до правителя тільки тоді, коли він сам покличе мене до себе, – відповіла Естер. – Якщо я з'явлюся без його запрошення, він може наказати мене вбити. Я піду, але прошу народ молитися за мене».

«Звичайно, ми всі будемо молитися, – запевнив Мордехай. – Хто знає, чи не тому Бог зробив тебе перською царицею, щоб ти могла врятувати Його народ».

Естер пішла до царських палат. Вона знала, що порушує звичай. Побачивши, що цар прихильно подивився на неї, жінка зраділа.

«Що ти хочеш, Естере?» – запитав її цар. «Я хочу запросити тебе на бенкет, який влаштовую на твою честь. Приходь разом із Гаманом».

І ось цар Ахашверош та його вельможа прийшли на бенкет, який влаштувала для них Естер. На них чекала розкішна вечеря. Гаман почувався задоволеним, що цариця особисто запросила його до себе.

Після закінчення бенкету цар повернувся у свої палати. Але він ніяк не міг заснути. Чоловік крутився з боку на бік, однак сон тікав від нього. Тоді Ахашверош почав читати книгу хронік і натрапив на запис про двох змовників, які хотіли його вбити, але Мордехай попередив про підготовку злочину.

«Чи винагородив я тоді Мордехая?» – запитав цар слугу. «Ні», – відповів той.

Наступного дня перський цар наказав ушанувати Мордехая: одягнути його в царське вбрання й посадити на царського коня.

Ахашверош наказав Гаману йти перед Мордехаєм вулицями міста і звіщати всім і кожному: «Ось як нагороджує цар за віддану службу!»

Увечері цар і Гаман знову прийшли до покоїв цариці Естер.

«Я хочу зробити тобі подарунок, – звернувся цар до Естер. – Ти можеш попросити в мене все, що забажаєш».

Естер затремтіла від страху. Вона зрозуміла, що зараз повинна заступитися за юдеїв.

І вона сказала Ахашверошу: «Я хочу попросити тебе лише про одне. Я – юдейка. Тож прошу скасувати указ, за яким усіх юдеїв у твоїй державі потрібно знищити».

«Хто порадив мені видати таку жахливу постанову?!» – вигукнув цар. «Ось цей чоловік», – відповіла цариця, вказуючи на Гамана.

Цар поглянув на Гамана. Той так і затремтів від страху. Царські слуги схопили його.

«Цей чоловік хотів убити мою дружину, Мордехая та весь народ юдейський! – гнівно закричав цар. – То нехай його самого спіткає ця доля!»

Мордехай став головним радником царя замість Гамана. І поради, які він давав правителю, завжди були мудрими й добрими.

Тепер юдеї, що жили в Персії, перебували в безпеці.

Естер раділа, що довіряла живому Богу, й Господь не залишив, коли їй було страшно. Він допоміг жінці врятувати свій народ. Естер була дуже вдячна за це Богові.

Якщо хочеш прочитати цю історію повністю, то ти знайдеш її у Книзі Естер.

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ НЕЕМІЇ

Неемія жив на чужині. Чимало років тому його сім'ю та багатьох інших ізраїльтян захопили й забрали в полон війська вавилонського царя. Потім Вавилон захопив перський цар, який відпустив багатьох ізраїльтян на їхню батьківщину. Але Неемія залишився у вавилонському краї.

Неемія служив у царському палаці в Сузах. Він був чашником царя Артаксеркса. Це дуже почесна посада.

Неемія сильно сумував за своєю батьківщиною. Він пам’ятав прекрасне місто Єрусалим до того, як його зруйнували вороги. Які ж щасливі були ізраїльтяни, коли жили в рідному краї!

І ось одного разу до Неемії в палац прийшли з Єрусалима його брат і ще кілька ізраїльтян.

«Що відбувається на моїй батьківщині? – запитав Неемія. – Чи відновили Єрусалим ті, хто повернувся додому?»

Але подорожні мали погані новини для Неемії. «Ні, – відповіли вони, – місто Єрусалим досі є купою руїн. Міські стіни й ворота зруйновано».

І тоді Неемія звернувся до Господа. «Боже мій, – молився він, – Ти завжди виконував обіцянки, які давав Своєму народові. Ми вийшли з покори Тобі й порушили Твою волю, й ось тепер ми бранці в чужій країні. Почуй молитву й поверни нас на батьківщину».

З молитвою на вустах Неемія повернувся до своїх щоденних справ. Чоловік узяв вино й поніс його до столу царя. Правитель поглянув на Неемію. «Ти маєш сумний вигляд, – сказав цар. – Що трапилося?»

Неемії здалося, ніби цар невдоволений його сумним виглядом, і він сказав: «У моєму серці печаль, якій не можна зарадити. Мені розповіли, що моє рідне місто Єрусалим досі лежить у руїнах і ніхто цим не переймається».

«Чим я можу допомогти тобі?» – запитав Неемію цар. «Дозволь мені повернутися в Єрусалим і відновити місто», – попросив чашник.

І цар відпустив Неемію в Єрусалим. Правитель довго обговорював із чашником, скільки часу знадобиться на відновлення міста й що необхідно взяти для проведення робіт. «Бог почув мої молитви», – радів Неемія.

На ранок Неемія зі своїми друзями вирушив у дорогу. Шлях був довгим і небезпечним. Коли ж подорожні нарешті підійшли до Єрусалима, перед їхніми очима постало сумне видовище.

Коли стемніло, Неемія та кілька його друзів об'їхали навколо міста. «Як багато роботи ми матимемо!» – говорили вони один одному.

Наступного дня Неемія звернувся до народу: «Бог хоче, щоб ми відновили наше місто. І Він допоможе нам у цьому». Ізраїльтяни з радістю відгукнулися на цей заклик. Вони розділилися на групи. Кожна сім’я трудилася над відновленням тієї частини міського муру, яка була найближча до її дому.

Вороги побачили, що ізраїльтяни працюють над відновленням міських стін, і почали кепкувати з них. «Невже ви гадаєте, що зможете відновити мури міста?! – насміхалися вони. – Ви не зможете побудувати їх міцними. Пройде лисиця й розвалить вашу стіну!»

Та коли з часом з'явилися високі й міцні кам'яні стіни, це розлютило ворогів ізраїльського народу. Вони почали розмірковувати, як знову зруйнувати Єрусалим.

Неемія та його люди мали весь час бути насторожі, щоб вороги не застали їх зненацька. І коли одні споруджували стіни міста, інші чатували. Навіть самі будівельники мали при собі мечі.

Коли стіни звели, ворота поставили й закінчили усі роботи для відновлення міста, Неемія скликав усіх ізраїльтян.

І сказав він священнику Ездрі, щоб той читав народу книгу закону Божого.

Священник зійшов на узвишшя й почав читати, що заповідав людям Бог.

Народ виповнився великої подяки до Бога, слухаючи Його заповіді. І всі щиро жалкували, що не завжди були слухняними Господу.

«Нарешті наше місто знову укріплено, – сказав Неемія. – Тепер ми можемо поклонятися нашому Богові в Його храмі».

І всі ізраїльтяни сходами зійшли на міські стіни. Там вони сурмили в сурми та співали гучними голосами, і їхній спів лунав далеко-далеко. Усі вороги за стіною чули, як ізраїльтяни підносили хвалу своєму Богові.

Бог застерігав Свій народ: якщо припините слухатися Його, то вас знову полонять. Так воно і сталося.

Але Господь дав людям обіцянку: якщо вони звернуться до Нього і знову Його любитимуть, будуть Йому слухняними, то Він поверне їх до Єрусалима.

Нарешті виповнилося те, що обіцяв Бог, – ізраїльтяни повернулися додому, в Єрусалим. Люди йшли по знову зведених міських стінах і дякували Богу, що Він виконав Свою обіцянку.

Цю історію ти можеш знайти
у Книзі пророка Неемії.

ЙОНА

У давні часи жив чоловік, на ім’я Йона, і був він пророком. Бог обрав його, щоб той передавав людям те, що Господь хотів їм сказати.

Одного разу Бог звернувся до Йони: «Я хочу, щоб ти пішов до Ніневії. Це велике місто. Ти маєш сказати людям: якщо вони не припинять свої злодіяння й не покаються, то Я зруйную їхнє місто».

Ніневітяни були ворогами ізраїльтян. Йона хотів, аби Господь їх покарав, тому не прагнув рушати до Ніневії.

«Я знаю, що станеться, – подумав Йона. – Таке траплялося й раніше. Якщо я прийду до людей із такою звісткою, вони злякаються. Вони скажуть Богу, що каються у своїх учинках. Бог милостивий, і Він простить їх. А я б хотів, аби Господь покарав ніневітян».

Тому Йона вирушив не до Ніневії, а в зовсім протилежний бік.

Йона хотів утекти від Бога й ніневітян. Він прийшов до моря, знайшов корабель, заплатив за проїзд і зійшов на борт.

Коли судно відпливло від берега, Йона полегшено зітхнув: «Якщо Бог нічого не сказав, що я сів на корабель, значить, Він нічого не має проти. Тепер я далеко й від Бога, й від Ніневії».

Але незабаром на морі здійнялася страшенна буря. Корабель гойдало, мов билинку, на величезних хвилях. Морські валуни з жахливою силою кидалися на корабель, і вітер відносив судно далеко від цілі.

Моряки злякалися й нічого не могли зробити, щоб урятувати корабель. Вони вирішили, що всім їм судилося загинути.

А Йона тим часом спустився до каюти й ліг спати. «Коли я прокинуся, море вже заспокоїться», – подумав він.

Щойно Йона заснув, як до нього прибіг капітан корабля й розбудив. «Як ти можеш спати в таку бурю?! – вигукнув він. – Наш корабель тоне. Встань і помолися своєму Богові!»

І тут Йона зрозумів, що його спроба втекти від Бога була безглуздою.

«Це моя провина, – сказав він капітанові корабля. – Мій Бог наслав бурю, щоб зупинити мене. Я хотів утекти від Нього. Якщо викинете мене в море, буря відразу ж стихне».

Капітан злякався. Він зовсім не хотів погибелі Йони. Але пророк був переконаний, що це єдиний шлях зупинити бурю.

Моряки послухалися Йону й кинули його в розбурхане море. Буря відразу ж вщухла, й засяяло сонце.

Тоді капітан і всі моряки на кораблі сказали: «Бог Йони – могутній Бог, навіть морські стихії підвладні Йому». Але вони не знали, що Бог послав величезну рибу й повелів їй проковтнути Йону.

Йона був нажаханий, опинившись у череві велетенської риби. Навколо були морок і слиз. Пророк заволав до Бога: «Господи, до Тебе я кличу в горі своєму. Допоможи мені! Тепер бачу, яким нерозумним я був у непослуху своєму».

І був Йона в череві риби три дні та три ночі. Після цього риба виплюнула пророка на сушу й попливла у глибини вод.

Удруге звернувся Бог до Йони: «Встань, іди до Ніневії та проповідуй там те, що Я тобі звелів».

І встав Йона, і пішов до Ніневії,
і проповідував там те, що Бог йому звелів.

Йона сказав ніневітянам, що Бог розгнівався на них за їхні злі справи та покарає їх, якщо вони не покаються у своїх гріхах і не припинять свої злодіяння.

Люди повірили йому й покаялися. Вони звернулися до Бога в молитві, щоб Він простив.

Сталося все так, як і передбачав Йона. Бог змилостивився й не став карати ніневітян. Пророк дуже засмутився. Він вийшов із міста й сів поблизу відпочити. Було дуже спекотно. І рослина, що виросла з волі Божої, розкрила своє листя над головою Йони та сховала чоловіка від спеки. Йона, зрадівши цьому, відпочивав у тіні рослини.

Наступного дня за велінням Бога рослина засохла. Йоні ніде було сховатися від спеки. Чоловік сильно страждав і знемагав. Бог запитав його: «Чому ти такий засмучений?» Пророк відповів: «Мені дуже шкода, що рослина засохла, а ще мене засмутило те, що Ти пожалів Ніневію».

Тоді Бог сказав Йоні: «Я створив цю рослину і Я ж створив ніневітян. Якщо тебе засмучує загибель рослини, яку ти не саджав, то наскільки більшим має бути Мій смуток через загибель людей, яких Я створив? Ти не повинен жалкувати, що ці люди живі та радіють життю, яке Я їм дарував».

Історію Йони ти можеш
прочитати у Книзі пророка Йони

Дорогий друже!

Ось ти і здійснив подорож по Старому Заповіту. Ми сподіваємося, що розповіді тобі сподобалися.

Ми видали для тебе ще один том із такими ж цікавими історіями з Нового Заповіту, другої частини Біблії.

Вони особливо важливі й повчальні, адже в них ідеться про Ісуса Христа, нашого Спасителя, та про Його учнів.

ЗМІСТ

Створення світу 5
Адам і Єва 27
Ной і великий потоп 49
Авраам – друг Бога 71
Ісак і Ревека 93
Яків та Ісав 115
Сновидець Йосип 137
Йосип в Єгипті 159
Принцеса та дитя 181
Відпусти народ Мій! 203
На шляху до Обіцяного краю 225
Битва за Єрихон 247
Гедеон 269
Самсон 291
Сім'я Рут 313
Самуїл 335
Цар для Ізраїля 357

Давид і Ґоліят 379
Цар Давид 401
Храм Соломона 423
Ілля та вдова із Сарепти 445
Ілля та пророки Ваала 467
Страшна таємниця Наамана 489
В оточенні ворогів 511
Єремія та велике лихо 533
Золотий бовван царя Навуходоносора 555
Даниїл у лев'ячій ямі 577
Цариця Естер 599
Великий день Неемії 621
Йона 643

Подорож по Старому Заповіту

Дитяча Біблія – це збірник найулюбленіших біблійних історій, невичерпне джерело для батьків, учителів недільних шкіл і особливо для дітей, яким цікаво знайомитися з дивовижним світом Біблії.

Вирушайте в неймовірну подорож по Старому Заповіту й насолодіться яскравими класичними історіями з ілюстраціями, що відображають найпопулярнішу книгу всіх часів – Біблію.

***Дитяча Біблія** – це збірник найвідоміших біблійних історій у двох томах:*

Подорож по Старому Заповіту та Подорож по Новому Заповіту.